

**Krajowy Plan Działań w zakresie
zrównoważonych zamówień
publicznych
na lata 2010-2012**

**Urząd Zamówień Publicznych
Warszawa, 2010**

I. Zielone Zamówienia Publiczne.....	5
1. Znaczenie zielonych zamówień publicznych.....	5
2. Aspekty środowiskowe w aktualnych przepisach prawnych z zakresu zamówień publicznych.....	11
2.1 Prawo unijne.....	11
2.2 Prawo krajowe	21
3. Dotychczas zrealizowane działania na szczeblu krajowym...	26
4. Monitorowanie poziomu zazielenienia zamówień w Polsce...	28
4.1. Poziom zazielenienia zamówień w 2006 r.....	28
4.2. Poziom zazielenienia zamówień w 2009 r.....	29
4.3. Wnioski.....	29
5. Cele.....	29
5.1. Cele ogólne.....	29
5.2. Cele szczegółowe.....	30
6. Narzędzia.....	30
7. Wskaźniki / punkty odniesienia (ang. <i>benchmarks</i>).....	30
8. Harmonogram działań.....	32
II. Społeczne (Społecznie Odpowiedzialne) Zamówienia Publiczne.....	35
1. Znaczenie społecznych (społecznie odpowiedzialnych) zamówień publicznych.....	35
2. Aspekty społeczne w aktualnych przepisach prawnych z zakresu zamówień publicznych.....	36
2.1. Prawo unijne.....	36
2.2. Prawo krajowe	37
3. Cele.....	39
3.1. Cel ogólny.....	39
3.2. Cele szczegółowe.....	39
4. Narzędzia.....	39
5. Monitorowanie poziomu uwzględnienia aspektów społecznych w zamówieniach w Polsce.....	40
6. Wskaźniki / punkty odniesienia (ang. <i>benchmarks</i>).....	40
7. Harmonogram działań.....	41
III. Koordynacja realizacji Planu.....	42

Wstęp

Unia Europejska odgrywa wiodącą rolę na arenie międzynarodowej w rozwoju oraz promowaniu kluczowych porozumień i konwencji dotyczących spraw środowiska. Osiągnięcie zrównoważonego rozwoju na wszystkich poziomach zarządzania nie jest możliwe bez integracji wymiaru środowiskowego z obszarami wszystkich innych polityk na drodze odpowiedniego wdrażania polityki ochrony środowiska. Odbywać się to może poprzez zwiększenie stopnia wykorzystania instrumentów rynkowych oraz poprzez akcje informacyjne skierowane do opinii publicznej w celu propagowania koniecznych zmian w jej zachowaniu. Coraz częściej zauważa się, że wzrost dobrobytu nie powinien być osiągany kosztem środowiska naturalnego oraz zdrowia ludzkiego. Oznacza to, że osiągnięcie celów zrównoważonego rozwoju jest możliwe tylko dzięki zintegrowaniu polityki środowiskowej z polityką gospodarczą i społeczną. Zarówno na forum OECD jak i UE rozpoczęła się dyskusja na temat potrzeby przekierowania gospodarek na tzw. „bardziej zieloną ścieżkę”. OECD prowadzi prace nad przygotowaniem „Strategii zielonego wzrostu”, natomiast na forum UE toczy się obecnie intensywny proces przygotowania nowej strategii gospodarczej. Komisja Europejska w marcu br. opublikowała dokument „Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu”.

Krajowy Plan Działań w zakresie Zrównoważonych Zamówień odpowiada na rekomendacje zawarte w dokumentach międzynarodowych zgodnie z zapisami *Ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju*¹ i jest również spójny ze *Strategią Rozwoju Kraju 2007-2015*. Celem *Krajowego Planu Działań w zakresie Zrównoważonych Zamówień Publicznych* jest promocja rozwiązań przewidzianych w procedurach przetargowych, które mogą pozytywnie wpłynąć na rozwój eko-innowacji oraz postaw pro-społecznych. Biorąc powyższe pod uwagę, można stwierdzić, że cele *Krajowego Planu Działań* są w tym zakresie zbieżne z celami określonymi w *Strategii innowacyjności i efektywności gospodarki* opracowywanej przez Ministerstwo Gospodarki oraz strategii *Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko* opracowywanej przez Ministerstwo Gospodarki we współpracy z Ministerstwem Środowiska zgodnie z „Planem uporządkowania strategii rozwoju”, przyjętym przez Radę Ministrów w dniu 24 listopada 2009 r.

Zamówienia publiczne stanowią istotną pozycję w wydatkach instytucji publicznych krajów członkowskich Unii Europejskiej. Z dostępnych danych wynika, że w 2008 r. zamówienia publiczne na dostawy, usługi oraz roboty budowlane dokonane przez te instytucje oraz zamawiających sektorowych w Unii Europejskiej wyniosły ponad 2 biliony Euro. Wydatki z tego tytułu stanowią równowartość ok. 17% produktu krajowego brutto UE. Wartość rynku zamówień publicznych w Polsce stanowiła natomiast ok. 8,6% produktu krajowego brutto (PKB) w roku 2008². Jest to dowodem na duży potencjał administracji publicznej, która może oraz powinna odgrywać ważną rolę w inicjowaniu i utrwalaniu

¹ Zgodnie z ustawą o z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2009 r. 84, poz. 712 , z późn. zm.).

² Sprawozdanie z funkcjonowania systemu zamówień publicznych w 2008 roku

zachowań proekologicznych, umożliwiając tym samym rozwój wyrobów i usług charakteryzujących się wysokimi standardami środowiskowymi i społecznymi.

Zielone zamówienia publiczne (ang. green public procurement - GPP) stanowią skuteczne narzędzie kształtowania zrównoważonych wzorców produkcji i konsumpcji oraz mogą przyczynić się do rozwoju rynku wyrobów i usług mniej oddziałujących na środowisko. Takie działanie z kolei może zachęcić przedsiębiorstwa do wprowadzania technologii środowiskowych oraz innowacyjnych rozwiązań prowadzących do poprawy konkurencyjności przedsiębiorstw³.

Obok aspektów środowiskowych w zamówieniach publicznych obserwuje się coraz częściej uwzględnianie kwestii społecznych⁴, m.in. poprzez zwalczanie różnych przejawów dyskryminacji i społecznego wykluczenia czy poprawę warunków pracy. Społecznie odpowiedzialne zamówienia publiczne (SRPP) mogą być istotnym narzędziem zarówno wsparcia zrównoważonego rozwoju na szczeblu unijnym jak i poszczególnych państw członkowskich. Odnoszą się one do szerokiego spektrum uwarunkowań społecznych, które mogą zostać włączone na odpowiednim etapie procesu zamówień publicznych. Sposób uwzględnia tych aspektów będzie różnić się w zależności od rodzaju zamówienia.

Realizacja zrównoważonych zamówień publicznych wzmacnia i uzasadnia działania regulacyjne administracji oraz przyczynia się do kształtowania pozytywnego wizerunku podmiotu realizującego zakupy. Ze względu na interes społeczny, w tym potrzebę poprawy jakości życia oraz stanu środowiska pożądane i celowe jest, aby w zamówieniach publicznych aspekty środowiskowe i społeczne były uwzględniane w jak najszerszym zakresie. Działania administracji publicznej powinny dotyczyć w szczególności wspierania rozwiązań energo-, wodo-, i materiałoozczędnych, które mogą być atrakcyjne dla zamawiających z uwagi na korzyści ekonomiczne w krótko- i w długookresowej perspektywie.

³ Komunikat Komisji COM (2008) 400 - Zamówienia publiczne na rzecz poprawy stanu środowiska

⁴ Sprawozdanie Komisji dla Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów na temat wdrażania zintegrowanej polityki produktowej COM(2009) 693 – dokument towarzyszący

I. Zielone Zamówienia Publiczne

1. Znaczenie zielonych zamówień publicznych

Zielone zamówienia publiczne (ang. *green public procurement*) oznaczają politykę, w ramach której podmioty publiczne włączają kryteria i/lub wymagania ekologiczne do procesu zakupów (procedur udzielania zamówień publicznych) i poszukują rozwiązań minimalizujących negatywny wpływ wyrobów/usług na środowisko oraz uwzględniających cały cykl życia produktów, a poprzez to wpływają na rozwój i upowszechnienie technologii środowiskowych⁵.

Dokonywanie zakupów przyjaznych środowisku wyrobów i usług to także dawanie dobrego przykładu oraz oddziaływanie na rynek, mające na celu stymulowanie przemysłu do rozwijania produktów i technologii przyjaznych środowisku. W przypadku niektórych rodzajów wyrobów, robót budowlanych oraz usług wpływ ten może okazać się szczególnie znaczący ze względu na to, że zamówienia publiczne mają wysoki udział w danych segmentach rynku. Bardziej ekologiczny charakter towarów i usług powinno się określać w oparciu o cykl życia, przez co zielone zamówienia publiczne będą mieć wpływ na cały łańcuch dostaw oraz będą prowadzić do szerszego stosowania norm środowiskowych w zamówieniach prywatnych.⁶

Potencjał zielonych zamówień publicznych jako narzędzia polityki jest dostrzegany w coraz większym stopniu, a w ciągu ostatnich lat zaobserwowano rosnące zaangażowanie polityczne na szczeblu krajowym, unijnym oraz międzynarodowym. Zrównoważone polityki w zakresie zamówień zainicjowano w wielu krajach OECD (Stany Zjednoczone, Japonia, Kanada, Australia i Korea Południowa), jak również w krajach szybko rozwijających się (takich jak Chiny, Tajlandia czy Filipiny)⁷.

Komisja Europejska podjęła działania zmierzające do opracowania wspólnych kryteriów dot. zielonych zamówień publicznych możliwych do stosowania w państwach członkowskich. Pierwszy zestaw kryteriów został opracowany dla 10 grup wyrobów i usług, które uznano za najbardziej odpowiednie do wdrożenia GPP zarówno ze względu na wartość zamówień jak i wpływ na środowisko. Kryteria są rezultatem bliskiej współpracy służb Komisji Europejskiej, przedstawicieli przemysłu, społeczeństwa oraz państw członkowskich.

Sektory, dla których opracowano wspólne kryteria to:

1. budownictwo (obejmujące surowce, takie jak drewno, aluminium, stal, beton, szkło, a także wyroby budowlane, takie jak okna, pokrycia ścienne i podłogowe, urządzenia grzewcze i chłodzące, aspekty dotyczące eksploatacji budynków i wycofywania ich z eksploatacji, usługi utrzymania budynków, realizacja zamówień na roboty budowlane na miejscu);

⁵ „Guidelines for Member States to set up Action Plans on Green Public Procurement”.

⁶ Podręcznik „Ekologiczne Zakupy”

http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/buying_green_handbook_pl.pdf

⁷ Komunikat Komisji - Zamówienia publiczne na rzecz poprawy stanu środowiska - KOM (2008) 400

2. usługi gastronomiczne i cateringowe;
3. transport i usługi transportowe;
4. energetyka (w tym elektryka, ogrzewanie i chłodzenie z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii);
5. urządzenia biurowe i komputery;
6. odzież, uniformy i inne wyroby włókiennicze;
7. papier i usługi drukarskie;
8. meble;
9. środki czyszczące i usługi w zakresie sprzątnia;
10. ogrodnictwo oraz usługi w tym zakresie.

Komisja Europejska proponuje formalne zatwierdzenie istniejących kryteriów na szczeblu krajowym oraz ustanowienie kolejnych wspólnych kryteriów dotyczących GPP dla większej liczby grup produktów, w ścisłej współpracy z państwami członkowskimi i odpowiednimi zainteresowanymi podmiotami.

Formalne zatwierdzenie przez państwa członkowskie oznacza włączenie wspólnych kryteriów GPP do krajowych planów działań oraz wytycznych w zakresie zielonych zamówień publicznych. W komunikacie Komisja zaproponowała aby do 2010 r. 50% procedur przetargowych w sektorach objętych kryteriami GPP, miało „zielony” charakter. Oznacza to, że mają spełniać wymogi ustalone w ramach kryteriów „podstawowych”. Odsetek ten obliczony zostanie w odniesieniu do liczby i wartości zielonych zamówień w porównaniu z całkowitą liczbą i wartością umów zawartych w sektorach, dla których określono wspólne „podstawowe” kryteria dotyczące GPP.

W chwili obecnej przedmiotem konsultacji w ramach UE jest drugi zestaw kryteriów GPP opracowanych dla kolejnych 10 grup produktów, takich jak:

1. Telefony komórkowe;
2. Kogeneracja;
3. Bojlery;
4. Klimatyzacja i systemy grzewcze;
5. Izolacja termiczna;
6. Panele ściennie;
7. Twarde pokrycia podłogowe;
8. Okna;
9. Oświetlenie drogowe i sygnalizacja świetlna;
10. Roboty drogowe i znaki drogowe.⁸

Zaletą wspólnych kryteriów dotyczących GPP jest uniknięcie zakłóceń rynku i ograniczenia konkurencji, do których mogłoby dojść w wyniku zróżnicowania kryteriów krajowych. Postępujący proces ujednolicania kryteriów zielonych zamówień w ramach UE oraz zaangażowanie Komisji Europejskiej w te działania wymaga również współpracy państw członkowskich. Na szczeblu krajowym musi zostać zapewnione odpowiednie

⁸ http://ec.europa.eu/environment/gpp/consultation_en.htm

wsparcie polityczne, które pozwoli na popularyzację kryteriów GPP wśród instytucji i podmiotów samodzielnie prowadzących politykę przetargową.

Politykę zielonych zamówień publicznych na szczeblu UE kształtują przede wszystkim Komunikaty Komisji:

Komunikat Komisji w sprawie prawa wspólnotowego mającego zastosowanie do zamówień publicznych oraz możliwości włączenia aspektów środowiskowych do zamówień publicznych⁹ - KOM (2001) 274

Celem komunikatu jest analiza oraz wskazanie możliwości włączania aspektów środowiskowych w procedury zamówień publicznych w ramach obowiązujących wspólnotowych ram prawnych w taki sposób, aby podmioty zamawiające mogły poprzez zamówienia publiczne przyczynić się do realizacji wyzwań zrównoważonego rozwoju.

W Komunikacie przeanalizowano oraz wyjaśniono możliwości uwzględniania kryteriów środowiskowych na poszczególnych etapach procedury udzielania zamówienia zarówno w świetle przepisów dyrektyw wspólnotowych dotyczących zamówień publicznych jak i zasad traktatowych.

Komunikat Komisji - Zamówienia publiczne na rzecz poprawy stanu środowiska¹⁰ - KOM (2008) 400

Komunikat stanowi kontynuację działań zmierzających do „zazielenienia” zamówień publicznych w ramach Unii Europejskiej. Zaleca on przejęcie przez państwa członkowskie kryteriów GPP opracowanych dla grup wyrobów i usług w 10 priorytetowych sektorach. Celem jest harmonizacja kryteriów środowiskowych w procedurach przetargowych w ramach UE. Sektory priorytetowe obejmują budownictwo, usługi gastronomiczne i cateringowe, transport i usługi transportowe, energetykę, biurowy sprzęt komputerowy, odzież, i inne wyroby włókiennicze, papier i usługi drukarskie, meble, środki czyszczące i usługi w zakresie sprzątanania oraz ogrodnictwo i usługi w tym zakresie. Kryteria w ramach każdego sektora zostały podzielone na „podstawowe” oraz „kompleksowe”. Zalecane jest stosowanie przez państwa członkowskie kryteriów „podstawowych”, które odnoszą się do zasadniczych aspektów i parametrów środowiskowych. Wymogi „kompleksowe” skierowane są do państw o zaawansowanej polityce ekologicznej, czyli grupy krajów zwanych Green-7¹¹. Przy opracowaniu kryteriów posłużono się istniejącymi europejskimi i krajowymi kryteriami oznakowania ekologicznego oraz informacjami zebranymi od zainteresowanych podmiotów reprezentujących branżę przemysłową i społeczeństwo obywatelskie. Kryteria udzielenia zamówienia, w przypadku przypisania im znaczącej wagi, mogą jednakże stanowić ważny sygnał dla rynku. W zależności od rodzaju produktu

⁹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2001:0274:FIN:EN:PDF>

¹⁰ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0400:FIN:PL:PDF>

¹¹ W skład Green-7 wchodzi: Wielka Brytania, Austria, Niemcy, Holandia, Szwecja, Finlandia, Dania

oraz liczby i znaczenia pozostałych – nieśrodowiskowych – kryteriów udzielenia zamówienia, za „znaczącą” można uznać wagę na poziomie 15 %.

Zielone zamówienia publiczne są jednym z narzędzi wspierających rozwój innowacyjnej gospodarki. Ze względu na ich znaczny potencjał w kształtowaniu polityki produktowej, rozwoju technologii środowiskowych oraz zrównoważonej konsumpcji i produkcji należy również przytoczyć poniższe Komunikaty Komisji Europejskiej.

Komunikat Komisji dotyczący zintegrowanej polityki produktowej (IPP)¹² - KOM (2003) 302

Zintegrowana polityka produktowa (IPP) jest inicjatywą Komisji Europejskiej mającą na celu ściśle powiązanie szeroko rozumianej polityki produktowej z ochroną środowiska poprzez odniesienie do tzw. cyklu życia produktu. Komunikat wymienia wśród instrumentów wspierających wdrażanie IPP stosowanie kryteriów środowiskowych w zamówieniach publicznych. W swoich planach prac nad zintegrowaną polityką produktową, Komisja Europejska założyła, że do końca 2006 r. państwa członkowskie przedstawią plany działań w zakresie zielonych zamówień publicznych.

Komunikat Komisji - Stymulowanie technologii dla zrównoważonego rozwoju. Plan Działań w dziedzinie Technologii Środowiskowych dla Unii Europejskiej (ETAP)¹³ - KOM (2004) 38

ETAP jest Planem Działań promującym rozwój oraz wdrażanie technologii środowiskowych i uznającym za jedno z narzędzi ich wspierania m.in. zielone zamówienia publiczne.

W ramach ETAP Komisja Europejska m.in. planuje wprowadzenie dobrowolnego systemu weryfikacji technologii środowiskowych (ETV), którego celem ma być ułatwienie wprowadzania na rynek innowacyjnych technologii środowiskowych poprzez zapewnienie potencjalnym odbiorcom wiarygodnej informacji dotyczącej ich sprawności ekologicznej (*ecological performance*). W dalszej perspektywie baza danych odnoszących się do efektywności ekologicznej zweryfikowanych technologii mogłaby służyć jako wsparcie dla zielonych zamówień publicznych¹⁴.

Komunikat Komisji - Sprawozdanie z realizacji Planu Działania w dziedzinie Technologii Środowiskowych w 2004 roku¹⁵ - KOM (2005) 16

¹² <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2003:0302:FIN:EN:PDF>

¹³ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2004:0038:FIN:EN:PDF>

¹⁴ Pierwsze weryfikacje w ramach wstępnego programu ETV (w niektórych krajach członkowskich oraz w ograniczonym zakresie technologii) mogą zostać przeprowadzone najwcześniej na przełomie 2011/2012.

¹⁵ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52005DC0016:PL:HTML>

W komunikacie podkreślono znaczenie opracowywanych dokumentów strategicznych, m.in. w zakresie zielonych zamówień publicznych, które zintensyfikują działania zarówno na szczeblu unijnym jak i krajowym. Opracowany na zlecenie Komisji Europejskiej podręcznik „Ekologiczne zakupy” ma ułatwić państwom członkowskim przygotowanie krajowych Planów Działań oraz przyczynić się do określenia wspólnych celów w zakresie GPP. Prowadzone są również prace przygotowawcze w celu zaprojektowania i wdrożenia założeń docelowej jakości kluczowych wyrobów, usług i procesów.

Krajowe plany działań na rzecz zielonych zamówień publicznych, powinny określać cele i standardy, jak również zawierać wskazówki oraz praktyczne rozwiązania pomocne dla zamawiających. Dobre przykłady opracowania takich planów działań można znaleźć w podręczniku Komisji Europejskiej, jak również w dokumentach określających politykę zielonych zakupów, które powstały w Austrii, Danii, Finlandii, Holandii, Szwecji i w Zjednoczonym Królestwie. Należy przy tym uwzględnić obrane cele, realizujące je działania oraz parametry jakościowe, którym muszą odpowiadać określone produkty i usługi.

Odnowiona Strategia Zrównoważonego Rozwoju UE¹⁶, 10917/06

Kwestia zielonych zamówień publicznych uwzględniona została również w odnowionej Strategii Zrównoważonego Rozwoju UE, przyjętej w czerwcu 2006 r. przez Radę Europejską. Za jeden z celów w obszarze zrównoważonej konsumpcji i produkcji uznano dążenie do osiągnięcia do 2010 r. średniego poziomu zielonych zamówień publicznych, równego poziomowi osiągniętemu w 2006 r. przez przodujące w tej dziedzinie Państwa Członkowskie, kładąc przy tym nacisk na wymianę dobrych praktyk i wiedzy w tym zakresie.

Komunikat Komisji dotyczący planu działania na rzecz zrównoważonej konsumpcji i produkcji oraz zrównoważonej polityki przemysłowej¹⁷ - KOM (2008) 397

Zielone zamówienia publiczne zostaną wzmocnione przez środki dobrowolne, komplementarne w stosunku do obowiązującego dorobku prawnego. Komisja przedstawi wskazówki i narzędzia umożliwiające władzom publicznym dostosowanie ich procedury zamówień do wymogów ochrony środowiska. Działania KE skoncentrują się na wyznaczaniu orientacyjnych celów w oparciu o poziom osiągnięty przez państwa członkowskie najbardziej zaangażowane w ochronę środowiska, a także na zapewnieniu wzorcowych specyfikacji przetargowych, zgodnych z przepisami UE. Dodatkowo, nawiązana zostanie współpraca z państwami członkowskimi, aby określić i uzgodnić kryteria GPP w odniesieniu do wyrobów i usług. Działania te mają na celu włączenie kryteriów oraz wskazówek dotyczących GPP do krajowych planów działań. Przestrzeganie tych kryteriów poddane zostanie monitorowaniu.

¹⁶ http://ec.europa.eu/sustainable/docs/renewed_eu_sds_pl.pdf

¹⁷ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0397:FIN:PL:PDF>

Komunikat Komisji Inicjatywa rynków pionierskich dla Europy¹⁸ - KOM (2007) 860

Komisja Europejska wskazała sześć rynków, które w przyszłości mogą stać się oparciem dla dynamicznie rozwijających się obszarów gospodarki europejskiej. Należą do nich: bio-produkty, zrównoważone budownictwo, recykling, tekstylia ochronne, e-zdrowie, odnawialne źródła energii. Szczególne znaczenie dla kwestii środowiskowych mają trzy obszary – zrównoważone budownictwo, recykling oraz bio-produkty. Uwzględniając cykl życia produktów (przede wszystkim w budownictwie) oraz promując wykorzystanie surowców wtórnych, inicjatywa wspiera rozwój rynku technologii, wyrobów i usług spełniających wysokie standardy środowiskowe, zachęcając do inwestycji w tym obszarze.

Zielone zamówienia publiczne są jednym z instrumentów, które mogą przyczynić się do rozwoju eko-innowacji poprzez kreowanie popytu. Komisja Europejska wyraźnie podkreśliła, że „dyrektywa 2004/17/WE oraz 2004/18/WE w sprawie koordynacji procedur udzielania zamówień publicznych na roboty budowlane, dostawy i usługi, stanowią ramy prawne UE dla procedur udzielania zamówień publicznych. W ramach różnych grup roboczych zaangażowanych w inicjatywę LMI zostało jasno stwierdzone, że nie powinno być żadnych wątpliwości, że rola tych dyrektyw w zakresie funkcjonowania rynku wewnętrznego ma zasadnicze znaczenie i że ich zastosowanie w żaden sposób nie powinno być ograniczone lub mniej skuteczne.” Decyzje zakupowe zamawiających choć zgodne z obowiązującymi przepisami, podejmowane są indywidualnie, co prowadzi do fragmentaryzacji rynku i utrudnia stworzenie spójnego i jednolitego popytu np. na produkty innowacyjne. Dlatego też, głównym działaniem podjętym w ramach inicjatywy LMI, powinno być rozpowszechnianie informacji nt. innowacyjnych produktów i rozwiązań, a także współpraca z zamawiającymi mająca na celu podnoszenie ich świadomości w tym zakresie.

Komunikat Komisji - Sprawozdanie Komisji dla Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów na temat stanu wdrażania Zintegrowanej Polityki Produktowej – KOM (2009) 693

Komisja Europejska dokonała podsumowania postępu w realizacji zintegrowanej polityki produktowej. Na poziomie państw członkowskich główne działania w zakresie IPP były skupione na implementacji ustawodawstwa wspólnotowego dotyczącego eko-projektowania i znakowania produktów oraz wprowadzaniu instrumentów mających na celu internalizację zewnętrznych kosztów środowiskowych. Dodatkowo państwa członkowskie wzmacniały popyt na lepsze produkty poprzez m.in. promowanie zielonych zamówień publicznych oraz podejmowanie działań na rzecz lepszego informowania konsumentów, a także wspierały programy odpowiedzialności producentów oraz prace związane z rozwojem LCA.

Komunikat Komisji - EUROPA 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu - KOM (2010) 2020

¹⁸ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0860:FIN:PL:PDF>

Zaproponowana przez Komisję Europejską (KE) Strategia „Europa 2020” ma stać się nowym, długofalowym programem społeczno-gospodarczym Unii Europejskiej (UE). W Komunikacie podkreśla się potrzebę wspólnego działania państw członkowskich na rzecz wychodzenia z kryzysu oraz wdrażania reform umożliwiających stawienie czoła wyzwaniom związanym z globalizacją, starzeniem się społeczeństw, czy rosnącą potrzebą racjonalnego wykorzystywania zasobów. W celu osiągnięcia powyższych założeń w Komunikacie zaproponowano trzy podstawowe, wzajemnie wzmacniające się priorytety: *rozwój inteligentny* (smart growth) – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji; *rozwój zrównoważony* (sustainable growth) - wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej; *rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu* (inclusive growth) - wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Dla osiągnięcia tych priorytetów Komisja zaproponowała siedem inicjatyw przewodnich. W ramach priorytetu *rozwój zrównoważony* zostały określone projekty przewodnie „Europa efektywnie korzystająca z zasobów” oraz „Polityka przemysłowa w erze globalizacji”.

Celem inicjatywy „Europa efektywnie korzystająca z zasobów” jest wspieranie zmian w kierunku niskoemisyjnego i efektywniej korzystającego z zasobów społeczeństwa, które racjonalnie korzysta ze wszystkich swoich zasobów. Dla jej realizacji, Komisja Europejska podejmuje się na poziomie unijnym poprawy ram prawnych stosowania instrumentów rynkowych celem szerszego wykorzystaniu zielonych zamówień publicznych. Na szczeblu krajowym, zamówienia publiczne, mają przyczynić się do zmiany metod produkcji i konsumpcji oraz ograniczenia zużycia energii i zasobów.

Inicjatywa „Polityka przemysłowa w erze globalizacji” służy wsparciu nowoczesnej niskoemisyjnej polityki przemysłowej, w ramach której Komisja Europejska zobowiązuje się opracować horyzontalne podejście do polityki przemysłowej z wykorzystaniem instrumentów takich, jak zamówienia publiczne. Na poziomie krajowym, w oparciu o ten sam instrument, powinna nastąpić poprawa otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do innowacyjnych MŚP.

2. Aspekty środowiskowe w aktualnych przepisach prawnych z zakresu zamówień publicznych

2.1. Prawo unijne

Podstawowymi aktami prawnymi przyjętymi na szczeblu UE regulującymi politykę w zakresie zamówień publicznych są: *Dyrektywa 2004/18/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie koordynacji procedur udzielania zamówień publicznych na roboty budowlane, dostawy i usługi* oraz *Dyrektywa 2004/17/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. koordynująca procedury udzielania zamówień przez podmioty działające w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych*. Dyrektywy wyjaśniają, w jaki sposób instytucje

zamawiające mogą przyczynić się do ochrony środowiska oraz promowania zrównoważonego rozwoju poprzez wskazanie możliwych do wykorzystania w tym celu środowiskowych kryteriów oceny ofert, systemów i środków zarządzania środowiskiem, także eko-etykiet. Dyrektywy kładą nacisk na dążenie do uzyskania zamówień o najkorzystniejszej relacji jakości do ceny, przewidując możliwość uwzględniania kwestii środowiskowych w kolejnych fazach procedury udzielania zamówień publicznych:

- na etapie opisu przedmiotu zamówienia (art. 23 dyr. 2004/18/WE),
- na etapie kwalifikacji wykonawców (art. 45, 48 i 50 dyr. 2004/18/WE),
- na etapie wyboru najkorzystniejszej oferty za pomocą środowiskowych kryteriów oceny ofert (art. 53 dyr. 2004/18/WE),
- na etapie określania warunków realizacji umowy (art. 26 dyr. 2004/18/WE).

2.1.1. Przegląd aktów prawnych UE powiązanych z GPP

Akty bezpośrednio nawiązujące do zielonych zamówień publicznych		
Akt prawny	Krótki opis	Przepisy szczegółowe
<p>Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2006/32/WE z dnia 5 kwietnia 2006 r. w sprawie efektywności końcowego wykorzystania energii i usług energetycznych oraz uchylająca dyrektywę Rady 93/79/EWG</p> <p>http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2006L0032:20081211:PL:PDF</p>	<p>Celem dyrektywy jest poprawa efektywności energetycznej, zarządzanie popytem oraz zmniejszenie zużycia energii w całej Europie. Państwa członkowskie przyjmują i dążą do osiągnięcia krajowego celu indykatorywnego w zakresie oszczędności energii w wysokości 9 % w dziewiątym roku stosowania niniejszej dyrektywy.</p> <p>Państwa członkowskie podejmują efektywne kosztowo, wykonalne i rozsądne środki służące osiągnięciu tego celu.</p> <p>Sektor publiczny we wszystkich państwach członkowskich powinien w związku z tym dawać dobry przykład w zakresie inwestycji, utrzymania i innych wydatków na urządzenia zużywające energię, usługi energetyczne i inne środki poprawy</p>	<p>Artykuł 5</p> <p>Zapewnienie efektywności końcowego wykorzystania energii w sektorze publicznym</p> <p>1. Państwa Członkowskie zapewniają, by sektor publiczny odgrywał wzorcową rolę w dziedzinie objętej niniejszą dyrektywą. W tym celu Państwa Członkowskie efektywnie informują w stosownych przypadkach obywateli oraz przedsiębiorstwa o wzorcowej roli i działaniach sektora publicznego.</p> <p>Państwa Członkowskie zapewniają stosowanie przez sektor publiczny środków poprawy efektywności energetycznej, skupiając się na opłacalnych ekonomicznie środkach, które generują największe oszczędności energii w najkrótszym czasie. Środki te są stosowane na odpowiednim szczeblu krajowym, regionalnym lub lokalnym i mogą opierać się na inicjatywach legislacyjnych, dobrowolnych umowach, o których mowa w art. 6 ust. 2 lit. b), lub innych przedsięwzięciach przynoszących równoważne wyniki. Bez uszczerbku dla przepisów krajowych i wspólnotowych dotyczących zamówień publicznych:</p> <ul style="list-style-type: none"> — należy stosować co najmniej dwa środki z wykazu zawartego w załączniku VI, — Państwa Członkowskie, w celu ułatwienia tego procesu, publikują wytyczne dotyczące efektywności energetycznej i oszczędności energii mogące posłużyć za kryteria oceny w przy udzielaniu zamówień publicznych.

	<p>efektywności energetycznej. Ponadto sektor publiczny powinien dążyć do stosowania kryteriów efektywności energetycznej w procedurach przetargowych na zamówienia publiczne.</p>	<p>Państwa Członkowskie ułatwiają i umożliwiają wymianę najlepszych praktyk pomiędzy podmiotami sektora publicznego, na przykład w zakresie praktyk udzielania zamówień publicznych uwzględniających kwestię efektywności energetycznej, zarówno na szczeblu krajowym, jak i międzynarodowym (...).</p> <p>ZAŁĄCZNIK VI Wykaz kwalifikujących się środków efektywności energetycznej w ramach zamówień publicznych</p> <p>Bez uszczerbku dla przepisów krajowych i wspólnotowych dotyczących zamówień publicznych, Państwa Członkowskie zapewniają stosowanie przez sektor publiczny co najmniej dwóch wymogów podanych w poniższym wykazie w związku z wzorcową rolą sektora publicznego, o której mowa w art. 5:</p> <p>a) wymogi dotyczące wykorzystywania do oszczędności energetycznych instrumentów finansowych, takich jak umowy o poprawę efektywności energetycznej przewidujące uzyskanie wymiernych i wcześniej określonych oszczędności energii (także gdy administracja publiczna przekazała te obowiązki podmiotom zewnętrznym);</p> <p>b) wymóg zakupu wyposażenia i pojazdów w oparciu o wykazy specyfikacji różnych kategorii wyposażenia i pojazdów charakteryzujących się niskim zużyciem energii przygotowanych przez organy sektora publicznego zgodnie z art. 4 ust. 4, uwzględniając przy tym, w stosownych przypadkach, analizę minimalnych kosztów cyklu eksploatacji lub porównywalne metody zapewniające opłacalność;</p> <p>c) wymóg nabywania urządzeń efektywnych energetycznie w każdym trybie pracy, w tym w trybie oczekiwania, przy uwzględnieniu, w stosownych przypadkach, analizy minimalnych kosztów cyklu eksploatacji lub porównywalnych metod zapewniających opłacalność;</p> <p>d) wymóg zastąpienia istniejącego wyposażenia lub pojazdów wyposażeniem określonym w lit. b) i c) lub też wprowadzenia do nich tego wyposażenia;</p> <p>e) wymóg stosowania audytów</p>
--	--	--

		<p>energetycznych i wdrażania wynikających z nich opłacalnych ekonomicznie zaleceń; f) wymogi nabywania lub wynajmowania efektywnych energetycznie budynków lub ich części lub wymogi zastąpienia lub wyposażenia nabytych lub wynajętych budynków lub ich części w celu zwiększenia ich efektywności energetycznej.</p>
<p>Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 106/2008 z dnia 15 stycznia 2008 w sprawie wspólnotowego programu znakowania efektywności energetycznej urzędzeń biurowych http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:039:0001:0007:PL:PDF</p>	<p>Rozporządzenie ustanawia zasady znakowania efektywności energetycznej urzędzeń biurowych dla UE określone w <i>umowie z dnia 20 grudnia 2006 r. między Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki i Wspólnotą Europejską w sprawie koordynacji programów znakowania efektywności energetycznej urzędzeń biurowych</i>.</p> <p>Rozporządzenie ma zastosowanie do grup urzędzeń biurowych określonych w Załączniku C do Umowy, Załącznik C zawiera kompleksowe specyfikacje dla Sprzętu Komputerowego, Monitorów oraz Urzędzeń do Przetwarzania Obrazu (patrz szczegółowe przepisy Rozporządzenia 106/2008/WE).</p> <p>Rozporządzenie obliguje centralne organy rządowe PC oraz instytucje UE do zakupu sprzętu biurowego IT zgodnego z wymaganiami efektywności energetycznej nie mniej restrykcyjnymi niż te określone dla Energy Star.</p>	<p>Artykuł 6 Propagowanie kryteriów efektywności energetycznej</p> <p>W okresie obowiązywania Umowy Komisja i inne instytucje Wspólnoty, jak również centralne organy rządowe w rozumieniu dyrektywy 2004/18/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie koordynacji procedur udzielania zamówień publicznych na roboty budowlane, dostawy i usługi (1), bez uszczerbku dla przepisów krajowych i wspólnotowych oraz kryteriów ekonomicznych, określają wymagania w zakresie efektywności energetycznej co najmniej równoważne ze wspólnymi specyfikacjami technicznymi Energy Star dla zamówień publicznych na dostawy o wartości równej kwotom progowym określonym w art. 7 wspomnianej dyrektywy.</p> <p>* Wartość zamówień publicznych, które są objęte stosowaniem przepisów Dyrektywy 2004/18/WE została określona w artykule 7 tejże dyrektywy (kwoty progowe dla zamówień publicznych). Kwoty progowe zostały zmienione przez <i>Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1177/2009 z dnia 30 listopada 2009 r. zmieniające dyrektywy 2004/17/WE, 2004/18/WE i 2009/81/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do progów obowiązujących w zakresie procedur udzielania zamówień</i>. Obowiązek stosowania kryteriów efektywności energetycznej co najmniej równoważnych tym określonym w specyfikacjach Energy Star dotyczy zamówień publicznych, których wartość jest równa lub przekracza równowartość w złotych 125 000 euro.</p> <p>http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri</p>

		<p>=OJ:L:2009:314:0064:0065:PL:PDF</p> <p>Szczegółowe specyfikacje dotyczące urządzeń biurowych można znaleźć na stronie www.eu-energystar.org.</p> <p>Sprzęt komputerowy http://www.eu-energystar.org/downloads/legislation/20090624/L161_16_20090624_pl.pdf</p> <p>Monitory: http://www.eu-energystar.org/downloads/legislation/20091029/L282_23_20091029_pl.pdf</p> <p>Urządzenia do przetwarzania obrazu: http://www.eu-energystar.org/downloads/legislation/20090428/L106_25_20090428_pl.pdf</p>
<p>Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2009/33/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania ekologicznie czystych i energooszczędnych pojazdów transportu drogowego</p> <p>http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:120:0005:0012:PL:PDF</p> <p>Termin na implementację: 4 grudnia 2010 r.</p>	<p>Dyrektywa ma zastosowanie do zakupów pojazdów w transporcie drogowym dokonywanych przez instytucje i podmioty zamawiające oraz podmioty gospodarcze, na wywiązanie się ze zobowiązań dotyczących usług publicznych w ramach umowy o świadczenie usług publicznego transportu pasażerskiego. Obliguje ona takich nabywców do uwzględnienia przy zakupie pojazdów czynników energetycznych i oddziaływania na środowisko, które obejmują co najmniej zużycie energii, emisję dwutlenku węgla oraz innych zanieczyszczeń.</p> <p>Obowiązek ten może być spełniony poprzez uwzględnienie kosztów zewnętrznych zużycia energii, emisji CO₂ oraz innych zanieczyszczeń przy zakupie pojazdów (z wykorzystaniem opisanej metodologii oraz przeliczników ujętych w załącznikach do</p>	<p>Artykuł 3 Zakres</p> <p>Niniejsza dyrektywa ma zastosowanie do zamówień na zakup pojazdów transportu drogowego przez:</p> <p>a) instytucje zamawiające lub podmioty zamawiające, o ile mają one obowiązek stosowania procedur udzielania zamówień określonych w dyrektywach 2004/17/WE i 2004/18/WE;</p> <p>b) podmioty gospodarcze, na wywiązanie się z zobowiązań dotyczących usług publicznych w ramach umowy o świadczenie usług publicznych w rozumieniu rozporządzenia (WE) nr 1370/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. dotyczącego usług publicznych w zakresie kolejowego i drogowego transportu pasażerskiego (1) ponad wartość progową określoną przez państwa członkowskie, nieprzekraczającą wartości progowych określonych w dyrektywach 2004/17/WE i 2004/18/WE.</p> <p>* jak wyżej (Energy Star)</p> <p>Artykuł 5 Zakup ekologicznie czystych i energooszczędnych pojazdów transportu drogowego</p> <p>1. Państwa członkowskie zapewniają, od dnia 4 grudnia 2010 r., że wszystkie instytucje zamawiające, podmioty zamawiające i operatorzy, o których mowa w art. 3, uwzględniali przy zakupie pojazdów transportu drogowego czynniki energetyczny i oddziaływania na środowisko podczas cyklu</p>

	<p>dyrektywy) albo na etapie określania specyfikacji technicznych bądź też jako kryteria udzielania zamówienia.</p>	<p>użytkowania pojazdu określone w ust. 2 i stosowały co najmniej jedną z możliwości określonych w ust. 3</p> <p>2. Uwzględniane czynniki energetyczny i oddziaływania na środowisko obejmują co najmniej:</p> <p>a) zużycie energii;</p> <p>b) emisje CO₂; oraz</p> <p>c) emisje NO_x, NMHC i cząstek stałych.</p> <p>Poza czynnikami energetycznym i oddziaływania na środowisko wymienionymi w akapicie pierwszym instytucje zamawiające, podmioty zamawiające i operatorzy mogą także uwzględniać inne czynniki oddziaływania na środowisko.</p> <p>3. Wymogi określone w ust. 1 i 2 spełnia się, stosując jedną z następujących możliwości:</p> <p>a) poprzez określenie w dokumentacji zakupu pojazdów transportu drogowego wymogów technicznych dotyczących parametrów energetycznych i środowiskowych dla każdego rozważanego rodzaju oddziaływania, a także wszelkich dodatkowych skutków dla środowiska; lub</p> <p>b) poprzez uwzględnienie czynników oddziaływania na zużycie energii i na środowisko przy podejmowaniu decyzji o zakupie, przy czym: — w przypadku stosowania procedury przetargowej czynniki te są rozpatrywane jako kryteria udzielenia zamówienia, oraz — w przypadku określenia wartości pieniężnej tych czynników w celu uwzględnienia ich przy podejmowaniu decyzji o zakupie należy korzystać z metodologii określonej w art. 6.</p>
Akty pośrednio nawiązujące do zielonych zamówień publicznych		
Akt prawny	Krótki opis	Przepisy szczegółowe
<p>Dyrektywa Rady 92/75/EWG z dnia 22 września 1992 r. w sprawie wskazania poprzez etykietowanie oraz standardowe informacje o produkcji, zużycia energii oraz innych zasobów przez urządzenia</p>	<p>Dyrektywa wymaga od detalistów aby udostępniać konsumentom w punkcie sprzedaży porównawcze etykiety efektywności energetycznej zawierające poziom zużycia energii przez urządzenia gospodarstwa domowego</p>	

<p>gospodarstwa domowego Wersja skonsolidowana (2008): http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1992L0075:20081211:PL:PDF</p> <p>Komunikat KE (2008) 778 - Wniosek</p> <p>Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wskazania poprzez etykietowanie oraz standardowe informacje o produkcie zużycia energii oraz innych zasobów przez produkty związane z energią (przekształcenie): http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0778:FIN:pl:PDF</p>	<p>Celem przekształcenia [KOM (2008) 778] Dyrektywy Rady 92/75/EWG jest poszerzenie jej zakresu, obecnie ograniczonego do urzędzeń gospodarstwa domowego co pozwoli na zastosowanie etykietowania do wszystkich produktów związanych z energią z uwzględnieniem sektora gospodarstw domowych, handlowego i przemysłowego jak również niektórych produktów niewykorzystujących energii, takich jak okna, których stosowanie lub instalacja oferuje znaczny potencjał oszczędności energii (z wyłączeniem środków transportu). W przypadku zamówień publicznych, środki wykonawcze do dyrektywy ELD określają minimalne poziomy wydajności energetycznej, które będzie się uwzględniać w zamówieniach publicznych.</p>	<p>Artykuł 9 Komunikat (2008) 778 wersja ostateczna</p> <p>Zamówienia publiczne i zachęty</p> <p>1. Instytucje zamawiające zawierające umowy na dostawy, roboty lub usługi publiczne, o których mowa w dyrektywie 2004/18/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, które nie zostały wyłączone na mocy art. 12 do 18 tej dyrektywy, nie zamawiają produktów, które nie osiągają minimalnych poziomów wydajności określonych w stosownym środku wykonawczym.</p> <p>2. Kryteria ustanawiania minimalnych poziomów wydajności dla zamówień publicznych w środkach wykonawczych są następujące:</p> <ol style="list-style-type: none"> efektywność pod względem kosztów w odniesieniu do finansów publicznych, znaczenie produktu dla zamówienia publicznego, prawdopodobieństwo pobudzenia transformacji rynku w kierunku bardziej wydajnych produktów, konieczność zapewnienia wystarczającej konkurencji. <p>3. Ustęp 1 stosuje się do umów o szacunkowej wartości bez podatku od wartości dodanej (VAT) równej lub większej niż 15 000 EUR. W środkach wykonawczych próg ten można ustalić na wartość bez VAT wyższą niż 15 000 EUR, uwzględniając normalne ceny zakupu i ilości.</p> <p>4. Państwa członkowskie nie oferują zachęt w odniesieniu do produktów, które nie osiągają minimalnych poziomów wydajności określonych w stosownym środku wykonawczym.</p> <p>5. Państwa członkowskie dokonujące zamówień publicznych lub oferujące zachęty w odniesieniu do produktów określają</p>
--	--	--

		poziomy wydajności na podstawie klas, zgodnie z definicją w stosownym środku wykonawczym
--	--	--

<p>Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady WE nr 2002/ 91 z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie charakterystyki energetycznej budynków wersja skonsolidowana (2008): http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2002L0091:20081211:PL:PDF</p>	<p>Celem niniejszej dyrektywy jest promowanie poprawiania charakterystyki energetycznej budynków we Wspólnocie, z uwzględnieniem warunków klimatycznych zewnętrznych i lokalnych oraz wewnętrznych wymagań klimatycznych oraz opłacalności.</p>	<p>Dyrektywa 2002/91/WE Preambuła (16) Budynki władzy publicznej i budynki często odwiedzane przez ogół, powinny stanowić przykład, poprzez uwzględnianie rozważań środowiskowych i energetycznych, i z tego powodu budynki te powinny być poddawane certyfikacji energetycznej regularnie. Publiczne rozpowszechnienie informacji dotyczącej charakterystyki energetycznej, powinno być wzmocnione wyraźnym ukazaniem tych świadectw energetycznych.</p>
<p>KOM (2008) 780 - Wniosek Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie charakterystyki energetycznej budynków (przekształcenie) http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0780:FIN:PL:PDF</p>	<p>Celem przekształcenia <i>Dyrektywy 2002/91/WE w sprawie charakterystyki energetycznej budynków</i> jest wyjaśnienie i uproszczenie niektórych przepisów, rozszerzenie zakresu dyrektywy, wzmocnienie niektórych przepisów, tak aby były skuteczniejsze, oraz ustanowienie wiodącej roli sektora publicznego. Skreślono próg 1000 m², powyżej którego budynki poddawane ważniejszej renowacji musiały spełniać krajowe/regionalne minimalne wymagania dotyczące charakterystyki energetycznej. Umożliwi to poprawę charakterystyki energetycznej istniejących budynków tak aby mogły spełniać minimalne wymagania.</p>	<p>KOM (2008) 780 - Wniosek do Dyrektywy w sprawie charakterystyki energetycznej budynków Preambuła (16) Sektor publiczny w każdym państwie członkowskim powinien odgrywać wiodącą rolę w zakresie efektywności energetycznej budynków, w związku z czym w planach krajowych należy wyznaczyć ambitniejsze cele dla budynków zajmowanych przez władze publiczne. (18) Budynki zajmowane przez władze publiczne i budynki często odwiedzane przez ludność stanowią okazję, aby dać dobry przykład, poprzez uwzględnianie rozważań środowiskowych i energetycznych, i z tego powodu budynki te powinny być regularnie poddawane certyfikacji energetycznej. Publiczne rozpowszechnienie informacji dotyczącej charakterystyki energetycznej, powinno być wzmocnione umieszczeniem tych świadectw energetycznych w widocznym miejscu.</p> <p>Artykuł 11 - Wydawanie świadectw charakterystyki energetycznej 1. Państwa członkowskie gwarantują wydawanie świadectw charakterystyki energetycznej dla budynków lub ich części, które są wznoszone, sprzedawane lub</p>

		<p>wynajmowane, oraz dla budynków, w których całkowita powierzchnia użytkowa powyżej 250 m² jest zajmowana przez władze publiczne.</p> <p>Artykuł 12 - Umieszczanie świadectw charakterystyki energetycznej w widocznym miejscu</p> <p>1. Państwa członkowskie podejmują środki mające na celu zapewnienie, aby w przypadku gdy w danym budynku władze publiczne zajmują całkowitą powierzchnię użytkową powyżej 250 m², świadectwo charakterystyki energetycznej było umieszczone, w miejscu wyraźnie widocznym dla ogółu.</p> <p>2. Państwa członkowskie podejmują środki mające na celu zapewnienie, aby w przypadku gdy całkowita powierzchnia użytkowa powyżej 250 m² w budynku, dla którego zostało wydane świadectwo charakterystyki energetycznej zgodnie z art. 11 ust. 1, jest często odwiedzana przez ogół, świadectwo charakterystyki energetycznej było umieszczone w miejscu wyraźnie widocznym dla ogółu.</p>
<p>Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) NR 66/2010 z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie unijnego oznakowania ekologicznego http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:027:0001:0019:PL:PDF</p>	<p>Rozporządzenie przewiduje zawarcie w specjalnym podręczniku szczegółowych wskazówek dotyczących zielonych zamówień publicznych opartych na ekologicznych kryteriach opracowanych dla określonych wyrobów lub usług.</p> <p>Celem <i>Rozporządzenia nr 1980/2000 w sprawie zrewidowanego programu przyznawania wspólnotowego oznakowania ekologicznego</i> było utworzenie opartego na dobrowolnym uczestnictwie programu przyznawania oznakowania ekologicznego, który miał służyć promocji produktów o ograniczonym</p>	<p>Artykuł 12 - Promocja oznakowania ekologicznego</p> <p>3. Państwa członkowskie zachęcają do korzystania z „Podręcznika dla organów udzielających zamówień publicznych”, o którym mowa w załączniku I, część A, pkt 5. W tym celu państwa członkowskie rozważają np. ustanowienie celów dotyczących zamówień publicznych na produkty spełniające kryteria określone w tym podręczniku.</p> <p>Załącznik I, Część A, punkt 5. Podręcznik dla organów udzielających zamówień publicznych</p> <p>Opracowuje się podręcznik zawierający wskazówki na temat stosowania kryteriów oznakowania ekologicznego UE, przeznaczony dla organów udzielających zamówień publicznych.</p> <p>Komisja dostarczy wzory podręcznika dla potencjalnych użytkowników i jednostek właściwych oraz podręcznika dla organów</p>

	<p>poziomie wpływu na środowisko w ciągu całego cyklu życia oraz miał dostarczyć konsumentom dokładnych, rzetelnych, opartych na naukowych kryteriach informacji na temat wpływu produktów na środowisko.</p> <p>Doświadczenia uzyskane w trakcie wdrażania rozporządzenia (WE) nr 1980/2000 pokazały, że istnieje potrzeba wprowadzenia zmian do tego programu oznakowania ekologicznego, celem zwiększenia jego skuteczności i usprawnienia jego działania.</p>	<p>udzielających zamówień publicznych przetłumaczone na wszystkie języki urzędowe Wspólnoty.</p>
<p>Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1221/2009 z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie dobrowolnego udziału organizacji w systemie ekozarządzania i audytu we Wspólnocie (EMAS), uchylające rozporządzenie (WE) nr 761/2001 oraz decyzje Komisji 2001/681/WE i 2006/193/WE</p> <p>http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:342:0001:0045:PL:PDF</p>	<p>Stosowanie systemów zarządzania środowiskowego, w tym systemu EMAS ustanowionego rozporządzeniem (WE) nr 761/2001, wykazało ich skuteczność w promowaniu poprawy efektów działalności środowiskowej organizacji. Istnieje jednak potrzeba zwiększenia liczby organizacji uczestniczących w tym systemie, aby poprawa ochrony środowiska przyniosła lepsze wyniki ogólne. W tym celu doświadczenie zdobyte podczas stosowania tego rozporządzenia należy wykorzystać w celu zwiększenia wpływu EMAS na poprawę ogólnych efektów działalności środowiskowej organizacji.</p>	<p>Preambuła</p> <p>(5) W celu promowania spójnego podejścia w ramach instrumentów prawodawczych opracowywanych na poziomie wspólnotowym w dziedzinie ochrony środowiska Komisja i państwa członkowskie powinny przeanalizować, w jaki sposób rejestracja w EMAS może zostać uwzględniona w rozwoju prawodawstwa lub wykorzystana jako instrument jego egzekwowania. W celu zwiększenia atrakcyjności EMAS dla organizacji Komisja i państwa członkowskie powinny również uwzględnić EMAS w swoich politykach zamówień publicznych oraz, w stosownych przypadkach, powinny określać uczestnictwo w EMAS lub równoważnych systemach zarządzania środowiskowego jako warunek realizacji umów na roboty i usługi.</p> <p>Artykuł 38 - EMAS i inne strategie polityczne i instrumenty we Wspólnocie</p> <p>1. Bez uszczerbku dla przepisów wspólnotowych państwa członkowskie rozważają, w jaki sposób rejestracja w EMAS zgodnie z niniejszym rozporządzeniem może zostać:</p>

		<p>a) uwzględniona podczas opracowywania nowych przepisów; b) wykorzystana jako instrument stosowania i egzekwowania przepisów; c) uwzględniona w procedurach udzielania zamówień publicznych i zakupów.</p> <p>Załącznik I Organizacje muszą być w stanie wykazać, że dokonały identyfikacji znaczących aspektów środowiskowych związanych ze swoimi procedurami zamówień publicznych oraz, że związany z nimi znaczący wpływ na środowisko został uwzględnione w systemie zarządzania. Organizacja powinna dołożyć starań, aby zapewnić przestrzeganie polityki środowiskowej realizowanej przez organizację przez dostawców oraz podmioty działające w imieniu organizacji w ramach ich działań podejmowanych na podstawie umów.</p>
--	--	---

2.2. Prawo krajowe

Podstawowym aktem regulującym kwestie dotyczące udzielania zamówień publicznych w Polsce jest *Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych* (Dz. U. z 2007 r. Nr 223, poz. 1655, z 2008 r. Nr 171, poz. 1058, Nr 220, poz. 1420 i Nr 227, poz. 1505 oraz z 2009 r. Nr 19, poz. 101, Nr 65, poz. 545, Nr 91, poz. 742, Nr 157, poz. 1241, Nr 206, poz. 1591, Nr 219, poz. 1706 i Nr 223, poz. 1778). Ustawa PZP w aktualnym brzmieniu odnosi się bezpośrednio do kwestii środowiskowych w trzech artykułach.

Art. 30 ust. 6 dopuszcza możliwość odstąpienia przez zamawiającego od opisu przedmiotu zamówienia za pośrednictwem polskich, europejskich lub międzynarodowych norm, jeżeli zapewni on dokładny opis przedmiotu zamówienia poprzez wskazanie wymagań funkcjonalnych. Wymagania te mogą obejmować opis oddziaływania na środowisko.

Art. 91 ust. 2 stanowi, że kryteriami oceny ofert są cena albo cena i inne kryteria odnoszące się do przedmiotu zamówienia. Wśród innych kryteriów ustawa wymienia m.in. zastosowanie najlepszych dostępnych technologii w zakresie oddziaływania na środowisko.

W celu implementacji postanowienia art. 45 ust. 2 lit. c i d i tezy 43 preambuły Dyrektywy 2004/18/WE oraz uwzględniając znaczenie ochrony środowiska, katalog przestępstw skutkujących wykluczeniem z procedury przetargowej w obecnym brzmieniu PZP został rozszerzony o przestępstwa przeciwko środowisku (**art. 24 ust. 1 pkt 4 – 8**). W myśl tych przepisów z postępowania o udzielenie zamówienia publicznego wyklucza się wykonawców będących osobami fizycznymi, spółkami osobowymi prawa handlowego oraz osobami prawnymi, którzy albo których odpowiednio wspólnicy, partnerzy,

członkowie zarządu, komplementariusze albo urzędujący członkowie organu zarządzającego zostali prawomocnie skazani za przestępstwo przeciwko środowisku.

Ponadto przepisy wykonawcze¹⁹ wydane na podstawie **art. 25 ust. 2 ustawy PZP** przewidują, że dla potwierdzenia, że oferowane dostawy, usługi lub roboty budowlane odpowiadają wymaganiom określonym przez zamawiającego, zamawiający może żądać m.in.:

- zaświadczenia podmiotu uprawnionego do kontroli jakości potwierdzającego, że dostarczane produkty odpowiadają określonym normom lub specyfikacjom technicznym;
- zaświadczenia niezależnego podmiotu zajmującego się poświadczaniem zgodności działań wykonawcy z normami jakościowymi, jeżeli zamawiający odwołują się do systemów zapewniania jakości opartych na odpowiednich normach europejskich;
- zaświadczenia niezależnego podmiotu zajmującego się poświadczaniem zgodności działań wykonawcy z europejskimi normami zarządzania środowiskiem, jeżeli zamawiający wskazują środki zarządzania środowiskiem, które wykonawca będzie stosował podczas realizacji zamówienia na roboty budowlane lub usługi, odwołując się do systemu zarządzania środowiskiem i audytu (EMAS) lub norm zarządzania środowiskiem opartych na europejskich lub międzynarodowych normach poświadczonych przez podmioty działające zgodnie z prawem Unii Europejskiej, europejskimi lub międzynarodowymi normami dotyczącymi certyfikacji.

Zamiast wymienionych zaświadczeń, wykonawca może złożyć równoważne zaświadczenia wystawione przez podmioty mające siedzibę w innym państwie członkowskim Europejskiego Obszaru Gospodarczego lub inne dokumenty potwierdzające stosowanie przez wykonawców równoważnych środków zapewnienia jakości lub równoważnych środków zarządzania środowiskowego.

W świetle przepisów wykonawczych²⁰, w celu wykazania braku podstaw do wykluczenia z postępowania o udzielenie zamówienia wykonawcy w okolicznościach, o których mowa w art. 24 ust. 1 ustawy PZP, w postępowaniach w zależności od wartości zamówienia zamawiający żąda lub może żądać aktualnej informacji z Krajowego Rejestru Karnego wystawionej nie wcześniej niż 6 miesięcy przed upływem terminu składania wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu o udzielenie zamówienia albo składania ofert.

¹⁹ *Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 2009 r. w sprawie rodzajów dokumentów, jakich może żądać zamawiający od wykonawcy, oraz form, w jakich te dokumenty mogą być składane (Dz. U. Nr 226, poz. 1817) oraz uchylone Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 maja 2006 r. w sprawie rodzajów dokumentów, jakich może żądać zamawiający od wykonawcy oraz form, w jakich te dokumenty mogą być składane (Dz. U. Nr 87 poz. 605, z późn. zm.)*

²⁰ *ibidem*

2.2.1. Prawo krajowe pośrednio nawiązujące do zielonych zamówień publicznych

Akty prawa polskiego pośrednio nawiązujące do zielonych zamówień publicznych		
Akt prawny	Krótki opis	Przepisy szczegółowe
<p>Ustawa z dnia o efektywności energetycznej. Wersja skierowana w dniu 13 listopada 2009 r. pod obrady stałego Komitetu Rady Ministrów</p> <p>http://www.mg.gov.pl/NR/rdonlyres/B91ADC-C9-FD7E-44B9-9F99-DC4EDEA1A9B4/58044/Projektustawy.pdf</p>	<p>Celem projektu ustawy jest stworzenie ram prawnych dla działań na rzecz wzrostu efektywności energetycznej gospodarki poprzez określenie krajowego celu w zakresie gospodarowania energią, zadań jednostek sektora publicznego w zakresie efektywności energetycznej, zasad uzyskiwania i umarzania świadectw efektywności energetycznej, zasad uzyskiwania uprawnień audytora efektywności energetycznej</p> <p>Projekt ustawy o efektywności energetycznej w pełni wdraża dyrektywę 2006/32/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 kwietnia 2006 r. w sprawie efektywności końcowego wykorzystania energii i usług energetycznych.</p>	<p>Rozdział 3 Zadania jednostek sektora publicznego w zakresie efektywności energetycznej Art. 11.</p> <p>1. Jednostka sektora publicznego realizując swoje zadania stosuje, co najmniej jeden ze środków poprawy energetycznej, o których mowa w ust. 2.</p> <p>2. Środkiem poprawy efektywności energetycznej jest:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Umowa zawierana przez jednostkę sektora publicznego z podmiotem realizującym przedsięwzięcie służące poprawie efektywności energetycznej, której przedmiotem jest finansowanie tego przedsięwzięcia, na zasadach określonych w przepisach o zamówieniach publicznych; 2) Zakup nowego urządzenia, instalacji lub pojazdu charakteryzujących się niskim zużyciem energii, po dokonaniu analizy kosztów ich eksploatacji; 3) Wymiana eksploatowanego urządzenia, instalacji lub pojazdu na urządzenie instalację lub pojazd, którym mowa w pkt. 2 albo ich modernizacja; 4) Nabycie lub wynajęcie efektywnych energetycznie budynków lub ich części, albo ich modernizacja. <p>3. Jednostka sektora publicznego informuje o stosowanych środkach poprawy energetycznej na swojej stronie internetowej w inny sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości.</p> <p>4. Jednostka sektora publicznego sporządza, co najmniej raz na 10 lat, audyt efektywności energetycznej eksploatowanych obiektów o powierzchni powyżej 250 m², których jest właścicielem lub zarządcą, a także urządzeń technicznych i instalacji.</p> <p>5. Za równoważne ze sporządzeniem audytu efektywności energetycznej, o którym mowa w ust. 4, uznaje się sporządzenie świadectwa charakterystyki energetycznej budynku, o którym mowa w art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 7 lipca 1994 – Prawo budowlane (Dz. U. z 2006r. Nr 156, poz. 1118, z późn. zm.)</p> <p>(...)</p> <p>Art. 13</p> <p>1. Jednostka sektora publicznego, o której mowa w art. 9 pkt. 1 i 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 o finansach publicznych, jest obowiązana do dnia 31 grudnia 2015 r. do zaoszczędzania w ciągu roku, energii finalnej</p>

		<p>w ilości nie mniejszej niż 1% średniego zużycia tej energii w ciągu roku z zastrzeżeniem ust. 2, przy czym uśrednienie obejmuje trzy kolejne lata poprzedzające dany rok kalendarzowy.</p> <p>2. Jeżeli z przeprowadzonego audytu efektywności energetycznej wynika, że jednostka sektora publicznego, o której mowa w ust. 1 nie ma możliwości technicznych i ekonomicznych zaoszczędzenia energii w ilości, o której mowa w ust. 1, cel w zakresie oszczędnego gospodarowania energią uważa się za osiągnięty, gdy jednostka ta zrealizowała go w stopniu nie mniejszym niż wynika z przeprowadzonego audytu efektywności energetycznej.</p>
<p>Ustawa z dnia... 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym</p> <p>http://bip.mi.gov.pl/pl/bip/projekty_aktow_prawnych/projekty_ustaw/ustawy_inne/ust_publicz_transp_zbiorowy/p_x_projekt_sejm_03_02_2010.pdf</p> <p>Rządowy projekt ustawy o publicznym transporcie zbiorowym (druk nr 2916) w wersji skierowanej do podkomisji nadzwyczajnej (po zakończeniu I czytania w Sejmie).</p>	<p>Celem projektu ustawy jest stworzenie kompleksowego aktu prawnego obejmującego ogólnodostępny, powszechny, regularny przewóz osób, z pominięciem przewozów niepublicznych. Projekt zawiera zapisy określające ekologiczne kryteria wyboru środków publicznego transportu drogowego, które powinny być uwzględnione w trakcie przeprowadzania postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, wynikające z implementacji <i>Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 2009/33 z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania ekologicznie czystych i energooszczędnych pojazdów transportu drogowego</i>, której termin upływa 4 grudnia 2010r.</p>	<p>Art. 19.</p> <p>1. Przy udzielaniu zamówienia publicznego na wykonywanie publicznego transportu zbiorowego, w specyfikacji istotnych warunków zamówienia można uwzględnić w szczególności normy jakości i powszechną dostępność świadczonych usług, w tym:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) liczbę i rodzaj środków transportu, niezbędnych do realizacji usług wraz z odpowiednim personelem oraz zapleczem technicznym, zabezpieczającym ich obsługę, które przedsiębiorca posiada w chwili składania oferty lub w których posiadaniu będzie najpóźniej w chwili rozpoczęcia świadczenia usług; 2) rozwiązania techniczne zastosowane w środkach transportu służące zwłaszcza zapewnieniu ochrony środowiska oraz dogodnej obsługi pasażerów, w tym osób niepełnosprawnych i osób o ograniczonej zdolności ruchowej; 3) standard wyposażenia środków transportu. <p>Art. 23.</p> <p>(...)</p> <p>3. W umowie, o której mowa w ust. 1, określa się, w szczególności:</p> <p>(...)</p> <p>17) warunki zakupu przez operatora środków transportu drogowego niezbędnych do realizacji usług w zakresie publicznego transportu zbiorowego;</p> <p>Art. 41.</p> <p>1. Funkcjonowanie publicznego transportu zbiorowego odbywa się zgodnie z następującymi zasadami:</p> <p>(...)</p> <p>11) w przypadku, gdy wartość zamówienia publicznego albo przedmiotu umowy o świadczenie usług w zakresie publicznego transportu zbiorowego przekracza wyrażona</p>

		w złotych równowartość kwoty 14.000 euro, przy zakupie środków transportu drogowego operator powinien uwzględnić czynnik energetyczny i oddziaływania na środowisko podczas całego cyklu użytkowania środków transportu
<p>Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 20 maja 2005 r. w sprawie wymagań dotyczących dokumentacji technicznej, stosowania etykiet i charakterystyk technicznych oraz wzorów etykiet dla urządzeń (Dz. U. Nr 98, poz. 825)</p> <p>http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20050980825</p>	<p>Rozporządzenie określa wymagania dotyczące dokumentacji technicznej, stosowania etykiet i charakterystyk technicznych oraz wzory etykiet urządzeń gospodarstwa domowego zasilanych energią elektryczną. Przepisy tego rozporządzenia wdrażają postanowienia <i>Dyrektywy 92/75/EWG z dnia 22 września 1992 r. w sprawie wskazania poprzez etykietowanie oraz standardowe informacje o produkcie, zużycia energii oraz innych zasobów przez urządzenia gospodarstwa domowego.</i></p>	<p>§ 3. Producent lub importer wyposaża urządzenie gospodarstwa domowego wprowadzane do obrotu w etykietę oraz charakterystykę techniczną.</p> <p>§ 4. Producent lub importer:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) sporządza dokumentację techniczną urządzenia gospodarstwa domowego, umożliwiającą dokonanie oceny rzetelności informacji zawartych na etykiecie i w charakterystyce technicznej; 2) przechowuje dokumentację techniczną urządzenia gospodarstwa domowego, w celach kontrolnych, co najmniej przez okres 5 lat od daty wyprodukowania ostatniego egzemplarza tego urządzenia. <p>§ 5. Wymagania dotyczące dokumentacji technicznej, stosowania etykiet i charakterystyk technicznych oraz wzory etykiet dla urządzeń gospodarstwa domowego określa załącznik do rozporządzenia.</p>
<p>Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane</p> <p>(Dz. U. z 2006 r. Nr 156, poz. 1118, z późn. zm.)</p> <p>http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19940890414+2009%2410%2415&min=1</p>	<p>Celem ustawy jest normalizacja działalności obejmującej sprawy projektowania, budowy, utrzymania i rozbiórki obiektów budowlanych oraz określenie zasady działania organów administracji publicznej w tych dziedzinach.</p> <p>Nowelizacje ustawy dokonane ustawą z dnia 19 września 2007 r. o zmianie ustawy – Prawo budowlane (Dz. U. z 2007 nr 191, poz. 1373) oraz ustawą z dnia 27 sierpnia 2009 r. o zmianie ustawy – Prawo budowlane (Dz. U. z 2009 r. Nr 161, poz. 1279) wprowadziły obowiązek sporządzania świadectw charakterystyki energetycznej budynków, lokali mieszkalnych oraz</p>	<p>Art. 5 (...)</p> <p>3. Dla budynku oddawanego do użytkowania oraz dla budynku, lokalu mieszkalnego, a także części budynku stanowiącej samodzielną całość techniczno-użytkową, w przypadkach, o których mowa w ust. 4, dokonuje się oceny charakterystyki energetycznej w formie świadectwa charakterystyki energetycznej zawierającego określenie wielkości energii w kWh/m2/rok niezbędnej do zaspokojenia różnych potrzeb związanych z użytkowaniem budynku, a także wskazanie możliwych do realizacji robót budowlanych, mogących poprawić pod względem opłacalności ich charakterystykę energetyczną. Świadectwo charakterystyki energetycznej ważne jest 10 lat.</p> <p>4. W przypadku umów, na podstawie, których następuje:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) przeniesienie własności: <ol style="list-style-type: none"> a) budynku, b) lokalu mieszkalnego, z wyjątkiem przeniesienia własności lokalu na podstawie umowy zawartej między osobą, której przysługuje spółdzielcze prawo do lokalu,

	<p>części budynku stanowiących samodzielną całość techniczno-użytkową, w oparciu o jednolitą metodologię oraz określili reguły postępowania oraz odpowiedzialności zawodowej dla osób uprawnionych do sporządzania świadectw charakterystyki energetycznej budynków.</p>	<p>a spółdzielnią mieszkaniową lub</p> <p>c) będącej nieruchomością części budynku stanowiącej samodzielną całość techniczno-użytkową, albo</p> <p>2) zbycie spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu – zbywca przekazuje nabywcy odpowiednie świadectwo charakterystyki energetycznej;</p> <p>3) powstanie stosunku najmu budynku, lokalu mieszkalnego lub części budynku stanowiącej samodzielną całość techniczno-użytkową – wynajmujący udostępnia najemcy odpowiednie świadectwo charakterystyki energetycznej.</p> <p>4a. W przypadkach, o których mowa w ust. 4, świadectwo charakterystyki energetycznej nie może być sporządzone przez właściciela budynku, lokalu lub będącej nieruchomością części budynku stanowiącej samodzielną całość techniczno-użytkową oraz osobę, której przysługuje spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu. (...)</p> <p>8. Świadectwo charakterystyki energetycznej budynku, lokalu mieszkalnego lub części budynku stanowiącej samodzielną całość techniczno-użytkową może sporządzać osoba, która:</p> <p>1) posiada pełną zdolność do czynności prawnych;</p> <p>2) ukończyła, w rozumieniu przepisów o szkolnictwie wyższym, co najmniej:</p> <p>a) studia magisterskie albo</p> <p>b) studia inżynierskie na kierunkach: architektura, budownictwo, inżynieria środowiska, energetyka lub pokrewnych;</p> <p>3) nie była karana za przestępstwo przeciwko mieniu, wiarygodności dokumentów, obrotowi gospodarczemu, obrotowi pieniądzu i papierami wartościowymi lub za przestępstwo skarbowe;</p> <p>4) posiada uprawnienia budowlane w specjalności architektonicznej, konstrukcyjno- budowlanej lub instalacyjnej albo odbyła szkolenie i złożyła z wynikiem pozytywnym egzamin przed ministrem właściwym do spraw budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej.</p>
--	--	--

3. Dotychczas zrealizowane działania na szczeblu krajowym

Mając na uwadze zwiększanie uwzględniania aspektów środowiskowych w procedurach przetargowych, Urząd Zamówień Publicznych przy współpracy z instytucjami zaangażowanymi opracował i podjął się realizacji *Krajowego Planu Działań w zakresie*

zielonych zamówień publicznych na lata 2007-2009. W ramach tego dokumentu planistycznego zrealizowano m.in. niżej wymienione zadania:

- przetłumaczenie na język polski oraz udostępnienie na stronie internetowej Urzędu Zamówień Publicznych kryteriów środowiskowych opracowanych na zlecenie Komisji Europejskiej dla dziesięciu grup wyrobów i usług mających istotne znaczenie dla zamówień publicznych;

- stworzenie dla krajowych zamawiających podręcznika „Zielone zamówienia publiczne” zawierającego wytyczne odnośnie uwzględniania aspektów środowiskowych w procedurach przetargowych. Część I podręcznika poświęcona jest „Aspektom prawnym zielonych zamówień publicznych”, część II to „Znaczenie i możliwości stosowania oceny cyklu życia (LCA) i kosztów cyklu życia (LCC) w ekologicznych zamówieniach publicznych”, część III zawiera oficjalną wersję Komunikatu KE KOM (2008) 400 oraz zweryfikowane i uaktualnione tłumaczenie kryteriów GPP (GPP Training Toolkit).

- przetłumaczenie przykładów dobrych praktyk z analizy „Costs and Benefits of Green Public Procurement in Europe” wykonanej przez Öko-Institut (Instytut Ekologii Stosowanej) oraz ICLEI (Samorzady na rzecz Zrównoważonego Rozwoju);

- przeprowadzenie trzech dorocznych krajowych konferencji dotyczących Zielonych Zamówień Publicznych, w których uczestniczyło ponad 300 przedstawicieli organów administracji publicznej oraz reprezentantów związków i stowarzyszeń branżowych;

- zorganizowanie dwóch edycji szkoleń z GPP we współpracy z m.in. Krajową Agencją Poszanowania Energii S.A., Instytutem Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią oraz Uniwersytetem Ekonomicznym w Poznaniu dla ponad 220 przedstawicieli administracji publicznej;

- stworzenie na stronie internetowej Urzędu Zamówień Publicznych zakładki „Zielone Zamówienia Publiczne” oraz bieżąca aktualizacja zamieszczanych dokumentów i informacji;

- opracowanie na zlecenie Ministerstwa Gospodarki przykładowego katalogu kryteriów środowiskowych w oparciu m.in. kryteria oznakowań ekologicznych Ecolabel, Nordic Swan, Blue Angel oraz Energy Star;

- opracowanie przez Ministerstwo Gospodarki we współpracy z Urzędem Zamówień Publicznych broszury informacyjnej dotyczącej zielonych zamówień publicznych;

- prowadzenie przez Ministerstwo Gospodarki prac nad uruchomieniem serwisu internetowego dotyczącego zielonych zamówień publicznych;

- powołanie przez Ministerstwo Gospodarki branżowych nieformalnych grup roboczych, których zadaniem jest opracowanie rekomendacji dotyczących stosowania kryteriów środowiskowych w zamówieniach publicznych;

- opracowanie przez Ministerstwo Gospodarki we współpracy z Urzędem Zamówień Publicznych dokumentu „Nowe podejście do zamówień publicznych. Zamówienia publiczne a małe i średnie przedsiębiorstwa, innowacje i zrównoważony rozwój”²¹. Dokument ten stanowi podstawę do ukierunkowania systemu zamówień publicznych w Polsce na rzecz zwiększania: udziału MŚP w systemie zamówień publicznych, popytu

²¹ Dokument przyjęty przez Radę Ministrów 8 kwietnia 2008 r.

na produkty innowacyjne (w tym przyjazne środowisku), zwiększenia stopnia wykorzystania narzędzi elektronicznych w procesie udzielania zamówień publicznych jednocześnie zwracając uwagę na kwestie społeczne.

4. Monitorowanie poziomu zazielenienia zamówień w Polsce

W polskim zdecentralizowanym systemie zamówień publicznych, inicjatywa dotycząca uwzględniania kwestii środowiskowych leży po stronie zamawiających. Zamawiający nie ma obowiązku stosowania rozwiązań i wymogów środowiskowych. Na podstawie sprawozdań o udzielonych zamówieniach za rok 2008 można przyjąć, że liczba zamawiających udzielających zamówień na podstawie procedur określonych w ustawie PZP w roku 2008 wyniosła 12.183²². Tak duża liczba zamawiających uniemożliwia uzyskanie precyzyjnych informacji odnośnie stopnia zazielenienia procedur przetargowych. Z drugiej jednak strony, potrzeba monitorowania rynku zamówień publicznych w państwach członkowskich UE dla ustalenia poziomu ich zazielenienia jest niezwykle istotna w świetle celu politycznego określonego przez Komisję Europejską. W Komunikacie (2008) 400 zaproponowano, aby do 2010 r. 50% wszystkich procedur przetargowych miało „zielony” charakter, co jest warunkowane zgodnością ze wspólnymi „podstawowymi” kryteriami GPP. Dlatego też Komisja Europejska koncentruje swoje działania na wypracowaniu jednolitej metody obliczania dokładnych poziomów GPP w państwach członkowskich w oparciu o analizę reprezentatywnej próby procedur przetargowych²³. Stworzona w tym celu metodologia posłużyła w 2008 r. do wstępnego zbadania poziomu zazielenienia zamówień publicznych w przodujących państwach członkowskich²⁴. W bieżącym roku, metodologia poddana zostanie rewizji w oparciu o doświadczenia i wnioski wyciągnięte z badania próbnego.

Niezależnie od działań inicjowanych przez Komisję Europejską, Urząd Zamówień Publicznych prowadzi badania dotyczące ustalenia stopnia uwzględniania aspektów środowiskowych w zamówieniach publicznych w oparciu o własną metodologię. Informacje uzyskiwane są na podstawie analizy próby losowej ogłoszeń o zamówieniu zamieszczanych w krajowym publikatorze - Biuletynie Zamówień Publicznych oraz unijnym publikatorze – Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej.

4.1. Poziom zazielenienia zamówień w 2006 r.

Na potrzeby opracowania pierwszego Planu Działań, Urząd Zamówień Publicznych przeprowadził analizę treści ogłoszeń o zamówieniu publicznym (w oparciu o próbę losową 400 ogłoszeń) opublikowanych w krajowym i unijnym publikatorze. Na tej podstawie stwierdzono, że 4% spośród wszystkich badanych ogłoszeń miało „zielony”

²² Źródło: Sprawozdanie z funkcjonowania systemu zamówień publicznych w 2008 roku, UZP, Warszawa 2009, str. 20.

Wartość udzielonych zamówień publicznych w roku 2008 wyniosła **ponad 109,5 mld zł**, co stanowiło ok. 9% produktu krajowego brutto (PKB).

²³ opis wstępnej metodologii dostępny na stronie: http://ec.europa.eu/environment/gpp/study_en.htm

²⁴ Państwa tzw. Green-7

przedmiot zamówienia lub zawierało kryteria o charakterze środowiskowym. Wyszczególnione przypadki odwoływały się m.in. do parametrów technicznych, eksploatacyjnych lub użytkowych zamawianych samochodów, poziomu zużycia wody przez aparaturę, czy też zastosowania najlepszych technologii w zakresie oddziaływania na środowisko przy budowie oczyszczalni ścieków i regulowaniu gospodarki ściekowej.

4.2. Poziom zazielenienia zamówień w 2009 r.

Podsumowując realizację pierwszego Planu Działań, Urząd Zamówień Publicznych dokonał ponownej analizy ogłoszeń o zamówieniu publicznym na podstawie próby losowej 600 ogłoszeń zamieszczonych w I-III kwartale 2009 r. w Biuletynie Zamówień Publicznych, oraz takiej samej liczby ogłoszeń opublikowanych w tym czasie w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej. Na podstawie analizy stwierdzono, że ogółem 10,5% zamówień miało „zielony” charakter. Zielone zamówienia w przypadku robót budowlanych dotyczyły m.in. termomodernizacji budynków (tj. wymiany stolarki okiennej, ocieplenia budynku), czy też przebudowy sieci wodno-kanalizacyjnej (np. instalacja tłoczni, przepompowni ścieków itp.). Dostawy o charakterze środowiskowym odnosiły się przeważnie do sprzętu komputerowego i medycznego spełniającego odpowiednie wymogi równoważne parametrom technicznym stosowanych certyfikatów. Z kolei opracowanie planu zagospodarowania przestrzennego zawierającego prognozę oddziaływania na środowisko, stanowić może przykład zamówienia na usługi środowiskowe.

4.3. Wnioski

Analiza porównawcza wykazała, że pomimo zanotowanego wzrostu odsetka zielonych zamówień publicznych na szczeblu krajowym, ich udział nadal pozostaje niższy w porównaniu do przodujących państw członkowskich. Zwiększenie stopnia uwzględniania aspektów środowiskowych w organizowanych postępowaniach o udzielenie zamówienia wynika ze wzrostu zainteresowania kwestiami środowiskowymi ze strony zamawiających oraz chęcią prowadzenia przez nich polityki przetargowej zgodnej z zasadami zrównoważonego rozwoju. Świadczy to o potrzebie kontynuacji działań podejmowanych dotychczas przez Urząd Zamówień Publicznych oraz instytucje współpracujące w ramach *Planu Działań w zakresie zielonych zamówień publicznych na lata 2007-2009*. Biorąc pod uwagę powyższe oraz kierując się celem politycznym zaproponowanym przez Komisję Europejską, opracowany został nowy *Plan Działań* określający kolejne zadania w tym zakresie, których realizacja przewidziana jest na lata 2010-2012.

5. Cele

5.1. Cele ogólne:

- podwyższenie poziomu zielonych zamówień publicznych na szczeblu krajowym do 20% (w oparciu o metodologię UZP);

- stymulowanie rozwoju rynku poprzez kreowanie popytu na produkty spełniające wysokie standardy środowiskowe oraz innowacyjne technologie środowiskowe po stronie administracji publicznej.

5.2. Cele szczegółowe:

- wzrost świadomości w zakresie GPP, mierzony liczbą osób przeszkolonych oraz wzrostem odsetka postępowań o udzielenie zamówienia uwzględniających aspekty środowiskowe (*wzrost odsetka GPP do poziomu 20%, wzrost liczby osób przeszkolonych o 20%*);
- zwiększenie liczby podmiotów legitymujących się zweryfikowanym systemem zarządzania środowiskiem (SZŚ), (np. EMAS lub PN-EN ISO 14001:2005) (*o 20% w stosunku do aktualnego stanu*);
- zwiększenie liczby krajowych produktów certyfikowanych polskim *Ekoznakiem* i/lub znakiem UE *Ecolabel* (*o 50% w stosunku do aktualnego stanu*).

6. Narzędzia

Do realizacji celów określonych w Planie Działań zastosowane zostaną następujące narzędzia:

- szkolenia i konferencje adresowane do zamawiających/ wykonawców popularyzujących zielone zamówienia publiczne przy uwzględnieniu kosztów cyklu życia (*Life Cycle Costing*), systemów zarządzania środowiskowego oraz kryteriów opracowanych w ramach oznakowań ekologicznych;
- przygotowanie publikacji, materiałów informacyjnych, analiz, kryteriów opracowanych na podstawie GPP Toolkit i ich popularyzacja;
- uruchomienie domeny poświęconej zielonym zamówieniom publicznym;
- popularyzacja kryteriów opracowanych w ramach systemów etykietowania ekologicznego (Eko-znak, Ecolabel) dla konkretnych grup produktów wśród zamawiających;
- wspieranie inicjatyw branżowych ukierunkowanych na ograniczanie negatywnego wpływu na środowisko wyrobów i usług;
- popularyzacja systemów zarządzania środowiskowego (jak EMAS, PN-EN ISO 14001:2005) i ich powiązanie z zamówieniami (potwierdzenie przez wykonawców spełnienia wymagań zamawiającego);

7. Wskaźniki / punkty odniesienia (ang. *benchmarks*)

Monitorowanie zmian w zakresie zielonych zamówień publicznych będzie realizowane za pomocą następujących wskaźników:

- Udział ilościowy i wartościowy zamówień uwzględniających aspekty środowiskowe według metodologii zaproponowanej w badaniu przeprowadzonym przez UZP;
- Liczba polskich podmiotów zarejestrowanych w EMAS;
- Liczba polskich podmiotów posiadających certyfikat PN-EN ISO 14001: 2005.
- Liczba polskich wyrobów oznaczonych polskim *Ekoznakiem*;
- Liczba polskich wyrobów oznaczonych unijnym oznakowaniem ekologicznym *Ecolabel*;
- Liczba osób uczestniczących w szkoleniach i konferencjach bezpośrednio lub pośrednio związanych z zielonymi zamówieniami publicznymi;
- Liczba wejść na stronę www.zielonezamowienia.gov.pl

Punktem odniesienia do prowadzonych badań będą wskaźniki na poziomie osiągniętym na początku 2010 r. Wskaźniki oceniane będą w perspektywie rocznej.

WSKAŹNIKI – stan na marzec 2010 r.			
Lp.	Rodzaj wskaźnika	Liczba wydanych certyfikatów/ uczestników	Źródło
1	ISO 14001	2033	www.eko-net.pl
2	Ecolabel	Dotychczas 18 certyfikatów (9 aktualnych certyfikatów)	http://www.pcbc.gov.pl/ecolabel/
3	Ekoznak	Dotychczas wydano 80 certyfikatów (45 aktualnych certyfikatów)	http://www.pcbc.gov.pl
4	EMAS	19 zarejestrowanych organizacji	http://www.emas.mos.gov.pl
5	Doroczne konferencje dot. zielonych zamówień publicznych	Dotychczas ponad 300 uczestników	Dane UZP w oparciu o listy uczestników z 2009r.
6	2 edycje szkoleń z GPP	Dotychczas ponad 220 uczestników	Dane UZP w oparciu o listy uczestników z 2009r.
7	Liczba wejść na stronę: www.zielonezamowienia.gov.pl	Brak danych (termin oddania	www.zielonezamowienia.gov.pl

		do użytku- I połowa 2010 r.)	
--	--	---------------------------------	--

Jednocześnie kontynuowane będzie badanie stopnia zazielenienia zamówień publicznych prowadzone na podstawie dotychczasowej metodologii opartej na próbie losowej opublikowanych ogłoszeń. Przez cały okres realizacji Planu Działań badania wykonywane będą kwartalnie, co pozwoli na bardziej wnikliwą analizę przetargów oraz zmian zachowań i postaw samych zamawiających.

8. Harmonogram działań

Działanie	Termin realizacji (2010-2012)	Instytucja realizująca działanie	Źródło finansowania
1a. Promowanie kryteriów GPP opracowanych na zlecenie Komisji Europejskiej http://ec.europa.eu/environment/gpp/toolkit_en.htm	2010 - 2012 r.	UZP, MG, MŚ	Środki własne UZP
1b. Zlecenie tłumaczenia na język polski kryteriów opracowanych dla nowych grup produktów w przypadku braku oficjalnego tłumaczenia			
2. Opracowanie Praktycznego Poradnika dla krajowych zamawiających stanowiącego uzupełnienie pierwszej publikacji z GPP. Poradnik powinien dotyczyć faktycznych możliwości wykorzystywania oznakowań ekologicznych (Ecolabel, Ekoznak), systemów zarządzania oraz zasad ustalania "zielonych" warunków podmiotowych dla wykonawców usług.	2010 r. - 2011 r.	UZP, MŚ	Środki własne UZP
3. Popularyzacja „Podręcznika dla organów udzielających zamówień publicznych” zawierającego wskazówki dotyczące GPP oparte na środowiskowych kryteriach opracowanych dla określonych wyrobów lub usług.		PCBC, UZP	Środki własne PCBC, UZP

Rozpowszechnianie informacji na temat oznakowań ekologicznych (Ecolabel, Ekoznak), oraz objętych nimi grup wyrobów i usług.			
4. Utrzymanie i aktualizacja zakładki „Zielone Zamówienia Publiczne” na stronie internetowej UZP	Zadanie ciągłe	UZP	Środki własne UZP
5. Uruchomienie domeny: www.zielonezamowienia.gov.pl Utrzymanie strony internetowej i jej bieżąca aktualizacja	Zadanie ciągłe	MG / UZP (upowszechnianie: MŚ, PCBC) termin uruchomienia : I półrocze 2010 r.	Środki własne MG
6. Tworzenie grup roboczych skupiających przedstawicieli administracji publicznej, środowisk naukowych, związków i stowarzyszeń w celu wypracowania kryteriów środowiskowych w oparciu o wiążące regulacje prawne i zestaw kryteriów GPP	Zadanie ciągłe	MG we współpracy z innymi resortami	Środki własne MG
7. Upowszechnianie materiałów informacyjnych dot. kryteriów opracowanych dla GPP oraz analiz rynkowych dot. podstawowych grup produktów i usług objętych harmonizacją w ramach GPP	Zadanie ciągłe	UZP, MG	Środki własne UZP, MG
8. Przeprowadzenie 3 dorocznych konferencji obejmujących m. in. tematykę zielonych zamówień publicznych	2010 - 2012	UZP we współpracy z innymi resortami	Środki własne UZP
9. Przeprowadzenie szkoleń skierowanych do zamawiających m.in. z zakresu uwzględniania aspektów środowiskowych w procedurach przetargowych - poruszana tematyka m.in.: systemy zarządzania środowiskowego, oznakowania ekologiczne (Ecolabel, Ekoznak), metodologia kosztów cyklu życia (LCC)	2010 - 2012	UZP, IGSMiE, PCBC, MŚ, MI	Środki własne UZP
10. Badanie rynku zielonych zamówień	Badanie	UZP	Środki

publicznych w oparciu o metodologię UZP	kwartalne		własne UZP
11. Popularyzacja <i>Przewodnika internetowego na temat ekologicznie czystych i energooszczędnych pojazdów.</i>	2010 - 2012	MI, MG, UZP	Środki własne MI, MG, UZP
12. Realizacja programu „Zarządzanie energią w budynkach użyteczności publicznej” oraz innych inicjatyw z tego zakresu	2010 - 2012	NFOŚiGW, MŚ	NFOŚiGW
13. Upowszechnianie inicjatyw przewidzianych i realizowanych w ramach wdrażania w Polsce Planu działań na rzecz technologii środowiskowych (ETAP) oraz Europejskiego planu działań na rzecz eko-innowacji (w opracowaniu).. Zwiększanie świadomości w zakresie technologii środowiskowych i eko-innowacji przez Polską Platformę Technologiczną Środowiska.	2010-2012	MŚ, IETU	Środki własne MŚ

II. Społeczne (Społecznie Odpowiedzialne) Zamówienia Publiczne

1. Znaczenie Społecznych (Społecznie Odpowiedzialnych) Zamówień Publicznych

Społecznie Odpowiedzialne Zamówienia Publiczne odnoszą się do etapów zamówień publicznych, które uwzględniają jeden lub kilka następujących aspektów: promocja godnej pracy, poszanowanie praw człowieka i prawa pracy, wsparcie społecznego włączenia (w tym osób niepełnosprawnych) ekonomia społeczna i MSP, promocja równych szans oraz zasady „dostępny i przeznaczony dla wszystkich”, włączenie zrównoważonych kryteriów wraz z uwzględnieniem kwestii uczciwego i etycznego handlu przy poszanowaniu zasad traktatowych i dyrektyw w sprawie zamówień publicznych²⁵

Sposób uwzględnienia aspektów społecznych w praktyce może różnić się w zależności od rodzaju zamówienia. Obowiązujące przepisy pozwalają na określenie wymagań dotyczących warunków realizacji zamówienia w sposób, który umożliwi odniesienie się do kwestii społecznych. Co do zasady zastosowanie tego przepisu będzie jednak łatwiejsze w przypadku zamówień na roboty budowlane oraz usługi ze względu na ich charakter. Zamawiający mogą też zdecydować się na zakup usług i dóbr, które zaspokajają konkretne potrzeby określonych grup społecznych (np. osób pokrzywdzonych i dotkniętych społecznym wykluczeniem, osób niepełnosprawnych).²⁶ W związku z tym oraz w ślad za działaniami na szczeblu unijnym, istnieje potrzeba podjęcia skorelowanych na szczeblu krajowym działań informacyjnych, które pozwolą zamawiającym na bardziej wnikliwe zapoznanie się z obowiązującymi regulacjami prawnymi oraz zrozumienie zasad zastosowania ich w praktyce.

Ideę uwzględniania aspektów społecznych na szczeblu UE kształtują przede wszystkim:

Komunikat Komisji dotyczący ustawodawstwa Wspólnoty w dziedzinie zamówień publicznych oraz możliwości zintegrowanego społecznego podejścia do zamówień²⁷ - KOM (2001) 566

Komunikat ten jest kontynuacją Komunikatu Komisji z 1998 roku „Zamówienia publiczne w Unii Europejskiej”. Jego celem jest wykazanie w odniesieniu do prawa wspólnotowego możliwości zintegrowania aspektów społecznych i zamówień publicznych w najlepszy możliwy sposób i w efekcie przyczynienie się do zrównoważanego rozwoju. Aspekty społeczne w tym przypadku mogą być rozumiane jako środki podjęte w celu zagwarantowania zgodności procedur przetargowych z podstawowymi zasadami i przepisami dotyczącymi niedyskryminacji, równego traktowania np. kobiet i mężczyzn czy z krajowym ustawodawstwem w zakresie polityki społecznej. Mogą one przyjmować

²⁵ „Buying Social” Podręcznik opracowywany na zlecenie Komisji Europejskiej (planowany termin wydania ostatecznej wersji: I połowa 2010r.)

²⁶ Komunikat Komisji KOM (2001) 566 dot. ustawodawstwa Wspólnoty w dziedzinie zamówień publicznych oraz możliwości zintegrowanego społecznego podejścia do zamówień

²⁷ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2001:0566:FIN:EN:PDF>

również postać zapisów mających na celu integrację bezrobotnych czy pokrzywdzonych osób oraz zwalczania ich społecznego wykluczenia. Komunikat przytacza możliwości powiązania aspektów społecznych z zamówieniami publicznymi na różnych etapach procedur przetargowych, począwszy od opisu przedmiotu zamówienia, poprzez określenie wymogów stawianych wykonawcom, kryteriów oceny ofert aż do etapu realizacji umowy.

Komunikat Komisji Odnowiona agenda społeczna: możliwości, dostęp i solidarność w Europie XXI wieku²⁸ - KOM (2008) 412

Reagując na stale zachodzące zmiany społeczno-gospodarcze, w celu promowania równości płci, zwalczania różnego rodzaju dyskryminacji oraz wykluczenia społecznego, poprawy warunków pracy, opracowano odnowioną agendę społeczną. Obejmuje ona szereg działań w różnych dziedzinach (edukacja, ochrona zdrowia, rynek pracy itp.) realizowanych zarówno na poziomie unijnym, jak i krajowym.

Unia Europejska wspiera podejście oparte na szczegółowym rozpatrywaniu wpływów społecznych przy opracowywaniu prawa i środków dotyczących rynku wewnętrznego. I tak na przykład zasady UE dotyczące zamówień publicznych pozostawiają władzom wiele możliwości uwzględniania aspektów społecznych przy wyborze najlepszej oferty.

2. Aspekty społeczne w aktualnych przepisach prawnych z zakresu zamówień publicznych

2.1. Prawo unijne

Ustawodawstwo UE w dziedzinie zamówień publicznych²⁹ odwołuje się do aspektów społecznych i potrzeby ich uwzględniania w postępowaniu przetargowym.

Preambuła do Dyrektywy 2004/18/WE głosi, iż: zatrudnienie i praca stanowią kluczowe elementy gwarantujące wszystkim równe szanse i przyczyniające się do integracji społeczeństwa. W tym kontekście zakłady pracy chronionej oraz programy pracy chronionej skutecznie przyczyniają się do integracji lub reintegracji osób niepełnosprawnych na rynku pracy. Jednakże, zakłady takie mogą być nie zdolne do uzyskania zamówień w normalnych warunkach konkurencji. W konsekwencji należy umożliwić państwom członkowskim zastrzeżenie prawa takich zakładów do udziału w procedurach udzielania zamówień lub zagwarantowania im realizacji zamówień w ramach programów pracy chronionej. (pkt. 28) Jeżeli jest to możliwe, instytucje zamawiające powinny określić specyfikacje techniczne tak, aby uwzględnić kryteria dostępności dla osób niepełnosprawnych lub przeznaczenie dla wszystkich użytkowników. Specyfikacje techniczne powinny być jasno wskazane, aby wszyscy oferenci wiedzieli, jakie wymagania określone przez instytucje zamawiające należy spełnić. (pkt.29)

²⁸ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0412:FIN:PL:PDF>

²⁹ Dyrektywa 2004/18/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie koordynacji procedur udzielania zamówień publicznych na roboty budowlane, dostawy i usługi oraz Dyrektywa 2004/17/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. koordynująca procedury udzielania zamówień przez podmioty działające w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych.

Artykuł 19 przewiduje możliwość zastrzeżenia prawa udziału w procedurach udzielania zamówień publicznych zakładom pracy chronionej lub możliwość realizacji takich zamówień w ramach programów pracy chronionej, w których większość zaangażowanych pracowników stanowią osoby niepełnosprawne, które ze względu na charakter lub stopień swojej niepełnosprawności nie mogą wykonywać swojej pracy w normalnych warunkach. Ogłoszenie o zamówieniu powinno zawierać odniesienie do tego przepisu.

Instytucje zamawiające mogą określić warunki szczególne związane z realizacją zamówienia, pod warunkiem że są one zgodne z przepisami prawnymi Wspólnoty oraz zostały wskazane w ogłoszeniu o zamówieniu lub specyfikacjach. Warunki rządzące realizacją zamówienia mogą, w szczególności, dotyczyć względów społecznych i środowiskowych (art. 26 - *Warunki realizacji zamówień*).

W świetle art. 27 (*Obowiązki związane z podatkami, ochroną środowiska, przepisami o ochronie zatrudnienia oraz warunkami pracy*) instytucja zamawiająca może określić lub zostać zobligowana przez Państwo Członkowskie do określenia w dokumentach zamówienia organu lub organów, od których kandydat lub oferent może uzyskać odpowiednie informacje na temat obowiązków związanych z (...) przepisami o ochronie zatrudnienia oraz warunkach pracy obowiązującymi w danym Państwie Członkowskim, regionie lub miejscu, w którym zamówienie ma zostać zrealizowane oraz mającymi zastosowanie wobec robót przeprowadzanych na danym terenie lub usług świadczonych podczas realizacji zamówienia. Udzielając informacji (...), instytucja zamawiająca żąda od oferentów lub kandydatów do udziału w procedurze zaznaczenia, aby podczas sporządzania swoich ofert uwzględnili oni obowiązki wynikające z przepisów o ochronie zatrudnienia i warunkach pracy obowiązujące w miejscu, w którym zamówienie ma zostać zrealizowane.

Artykuł 45 (*Podmiotowa sytuacja kandydata lub oferenta*) przewiduje, że podstawą wykluczenia wykonawcy z postępowania o udzielenie zamówienia jest m.in. niewypełnienie zobowiązań dotyczących opłacania składek na ubezpieczenie społeczne, zgodnie z przepisami prawnymi kraju, w którym ma siedzibę lub miejsce zamieszkania, lub zgodnie z przepisami prawnymi kraju instytucji zamawiającej.

Jeżeli oferty odnoszące się do świadczenia konkretnego zamówienia wydają się rażąco niskie, instytucja zamawiająca, przed odrzuceniem tych ofert, zwraca się na piśmie do oferenta o podanie szczegółów, dotyczących tych składowych elementów ofert, które uważa za istotne. Szczegóły te mogą dotyczyć m.in. zgodności z obowiązującymi przepisami dotyczącymi ochrony zatrudnienia i warunków pracy, a także miejsca, w którym roboty budowlane, usługi lub dostawy te mają być realizowane (art. 55 - *Rażąco niskie oferty*)

2.2. Prawo krajowe

Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 223, poz. 1655, z 2008 r. Nr 171, poz. 1058, Nr 220, poz. 1420 i Nr 227, poz. 1505 oraz z 2009 r. Nr 19, poz. 101, Nr 65, poz. 545, Nr 91, poz. 742, Nr 157, poz. 1241, Nr 206, poz. 1591,

Nr 219, poz. 1706 i Nr 223, poz. 1778) odnosi się bezpośrednio do kwestii społecznych w następujących artykułach:

Art. 22 ust. 2 umożliwia zamawiającemu zastrzeżenie w ogłoszeniu o zamówieniu, że o udzielenie zamówienia mogą ubiegać się wyłącznie wykonawcy, u których ponad 50 % zatrudnionych pracowników stanowią osoby niepełnosprawne w rozumieniu przepisów o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych lub właściwych przepisów państw członkowskich Unii Europejskiej lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Art. 24 ust. 1 pkt 3-8 stanowi podstawę wykluczenia wykonawców, którzy zalegają z uiszczeniem podatków, opłat lub składek na ubezpieczenia społeczne lub zdrowotne, z wyjątkiem przypadków gdy uzyskali oni przewidziane prawem zwolnienie, odroczenie, rozłożenie na raty zaległych płatności lub wstrzymanie w całości wykonania decyzji właściwego organu oraz które prawomocnie skazano za przestępstwo popełnione w związku z postępowaniem o udzielenie zamówienia, przestępstwo przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową, przestępstwo przeciwko środowisku, przestępstwo przekupstwa, przestępstwo przeciwko obrotowi gospodarczemu lub inne przestępstwo popełnione w celu osiągnięcia korzyści majątkowych, a także za przestępstwo skarbowe lub przestępstwo udziału w zorganizowanej grupie albo związku mających na celu popełnienie przestępstwa lub przestępstwa skarbowego.

Art. 29 ust. 4 umożliwia zamawiającemu zawarcie w opisie przedmiotu zamówienia wymagań związanych z realizacją zamówienia, dotyczących zatrudnienia osób bezrobotnych lub młodocianych w celu przygotowania zawodowego, niepełnosprawnych, innych, o których mowa w przepisach o zatrudnieniu socjalnym, a także utworzenia funduszu szkoleniowego, w rozumieniu przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy czy zwiększenia wpłat pracodawców na rzecz tego funduszu.

Art. 36 ust. 2 pkt 9 dotyczy specyfikacji istotnych warunków zamówienia, która - o ile zamawiający przewiduje takie wymagania, zgodnie z art. 29 ust. 4 - zawiera określenie w szczególności liczby osób, okresu ich zatrudnienia, sposobu dokumentowania ich zatrudnienia, utworzenia albo zwiększenia funduszu szkoleniowego oraz uprawnienia zamawiającego w zakresie kontroli spełniania przez wykonawcę tych wymagań oraz sankcji z tytułu ich niespełnienia.

Ponadto przepisy wykonawcze wydane na podstawie **art. 25 ust. 2** ustawy PZP przewidują, że dla potwierdzenia braku podstaw do wykluczenia z postępowania o udzielenie zamówienia wykonawcy, zamawiający żąda lub może żądać m.in.:

- aktualnego zaświadczenia właściwego oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych lub Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego potwierdzającego, że wykonawca nie zalega z opłacaniem składek na ubezpieczenie zdrowotne i społeczne, lub potwierdzenia, że uzyskał przewidziane prawem zwolnienie, odroczenie lub rozłożenie na raty zaległych płatności lub wstrzymanie w całości wykonania decyzji właściwego organu -

wystawionego nie wcześniej niż 3 miesiące przed upływem terminu składania wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu o udzielenie zamówienia albo składania ofert;

- aktualnej informacji z Krajowego Rejestru Karnego potwierdzającej niekaralność wykonawcy m. in. w zakresie przestępstw przeciwko prawom pracowników;
- oświadczenia wykonawcy o zatrudnianiu ponad 50% osób niepełnosprawnych w rozumieniu przepisów o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych lub w rozumieniu właściwych przepisów państw członkowskich Unii Europejskiej lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego – jeżeli wykonawca ma siedzibę lub miejsce zamieszkania w tych państwach.

W przypadku gdy wykonawca ma siedzibę lub miejsce zamieszkania poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, składa on dokument lub dokumenty wystawione w kraju, w którym ma siedzibę lub miejsce zamieszkania, potwierdzające odpowiednio, że nie zalega z uiszczaniem podatków, opłat, składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne albo że uzyskał przewidziane prawem zwolnienie, odroczenie lub rozłożenie na raty zaległych płatności lub wstrzymanie w całości wykonania decyzji właściwego organu.

3. CELE

Na potrzeby realizacji działań dotyczących kwestii społecznych określa się następujące cele:

3.1. Cel ogólny:

- Podwyższenie poziomu „społecznych” zamówień publicznych na szczeblu krajowym do 10% (*w oparciu o metodologię UZP*);

3.2. Cele szczegółowe:

- Zwiększenie odsetka postępowań o udzielenie zamówienia publicznego uwzględniających aspekty społeczne w ogólnej liczbie postępowań do 10% (*w oparciu o metodologię UZP*) w stosunku do badania wstępnego, które zostanie przeprowadzone w czerwcu 2010 r.;
- Upowszechnienie wiedzy wśród uczestników szkoleń/ konferencji na temat: możliwości zastrzeżenia zamówień dla zakładów pracy chronionej, podstaw wykluczenia z postępowania o udzielenie zamówienia w przypadku popełnienia przestępstwa przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową.

4. NARZĘDZIA

Cele społecznych zamówień publicznych (SRPP) określone w Planie Działań realizowane będą za pomocą następujących narzędzi:

- szkolenia i konferencje adresowane do zamawiających popularyzujące tematykę społeczną wpływającą na zamówienia publiczne,

- popularyzacja publikacji, materiałów informacyjnych, analiz uwzględniających aspekty społeczne w zamówieniach publicznych,
- uruchomienie zakładki poświęconej społecznym zamówieniom publicznym na stronie Urzędu Zamówień Publicznych (www.uzp.gov.pl),
- kwestionariusz skierowany do zamawiających celem ustalenia stopnia uwzględnienia aspektów społecznych w zamówieniach publicznych.

5. Monitorowanie poziomu uwzględnienia aspektów społecznych w zamówieniach w Polsce

Urząd Zamówień Publicznych dokona analizy próby ogłoszeń o zamówieniu oraz ogłoszeń o udzieleniu zamówienia z krajowego (Biuletyn Zamówień Publicznych) oraz unijnego publikatora (Suplement do Dziennika Urzędowego UE) celem uzyskania informacji na temat poziomu uwzględniania aspektów społecznych w zamówieniach (wskaźniki ilościowe). Uzyskane dane zostaną potraktowane jako wartości bazowe w oparciu o które będzie mierzony kwartalnie postęp SRPP. Zakłada się, że początkowe wartości odnoszące się do zastosowania możliwości zastrzeżenia zamówień dla zakładów pracy chronionej będą w początkowym okresie realizacji Planu Działań stosunkowo niskie. Zapisy prawne dotyczące zamówień zastrzeżonych zostały wprowadzone do polskiego Prawa Zamówień Publicznych *Ustawą z dnia 5 listopada 2009 r. o zmianie ustawy – Prawo zamówień publicznych oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych* (Dz. U. Nr 206, poz. 1591) (tzw. „mała nowelizacja”), która weszła w życie 22 grudnia 2009 r. Zamawiającym należy zatem zapewnić odpowiedni czas na zapoznanie się z nowymi zapisami prawnymi i umożliwić ich ewentualne uwzględnienie w planowanych przetargach. Na potrzeby monitorowania nie będą uwzględniane przesłanki wykluczenia z postępowania o udzielenie zamówienia, ujęte w art. 24 ustawy PZP, ponieważ warunki te stosują się do wszystkich procedur przetargowych. Pierwsza analiza próby ogłoszeń pod względem uwzględnienia obecnie obowiązujących regulacji prawnych o charakterze społecznym dokonana zostanie w czerwcu 2010 r.

6. Wskaźniki / punkty odniesienia (ang. *benchmarks*)

Dla monitorowania zmian w zakresie społecznych zamówień publicznych proponuje się przyjęcie następujących wskaźników:

- Udział ilościowy i wartościowy zamówień uwzględniających aspekty społeczne według metodologii zaproponowanej w badaniu przeprowadzonym przez UZP;
- Liczba osób uczestniczących w szkoleniach i konferencjach bezpośrednio lub pośrednio związanych ze społecznymi zamówieniami publicznymi;
- Liczba odpowiedzi na kwestionariusz elektroniczny skierowany do zamawiających.

7. Harmonogram działań

Działanie	Termin realizacji (2010-2012)	Instytucja realizująca działanie	Źródło finansowania
1. Uruchomienie na stronie internetowej Urzędu zakładki „społeczne zamówienia publiczne” i jej bieżąca aktualizacja	Zadanie ciągłe	UZP (upowszechnianie: MPIPS, PARP)	Środki własne UZP
2. Popularyzacja podręcznika „Buying Social”, który jest na etapie opracowania przez Komisję Europejską oraz zamieszczenie jego elektronicznej wersji na stronie internetowej UZP i stronie Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych www.niepelnosprawni.gov.pl	Zadanie ciągłe	UZP, MPIPS	Środki własne UZP, MPIPS
3. Przeprowadzenie dorocznych konferencji uwzględniających aspekty społeczne w zamówieniach publicznych	2010 - 2012	UZP we współpracy z innymi resortami	Środki własne UZP
4. Przeprowadzenie szkoleń skierowanych do zamawiających z zakresu m.in. uwzględniania aspektów społecznych w procedurach przetargowych (poruszana tematyka m.in.: zamówienia zastrzeżone, rażąco niska cena)	2010 - 2012	UZP, MPIPS	Środki własne UZP, MPIPS
5. Badanie rynku uwzględniania aspektów społecznych w zamówieniach publicznych w oparciu o wewnętrzną metodologię	Badanie kwartalne	UZP	Środki własne UZP
6. Współpraca na forum europejskim w dziedzinie społecznie odpowiedzialnych	2010-2012	MPIPS, MRR, UZP	EFS

zamówień publicznych w ramach projektu grantowego KE "Lepsza przyszłość ekonomii społecznej"			
7. Opracowanie kwestionariusza skierowanego do zamawiających celem ustalenia stopnia uwzględnienia aspektów społecznych w zamówieniach publicznych oraz identyfikowanych barier w ich stosowaniu	2012 r.	UZP	Środki własne UZP

III. KOORDYNOWANIE REALIZACJI PLANU

Instytucją odpowiedzialną za koordynację zadań realizowanych w ramach niniejszego Planu Działań będzie Urząd Zamówień Publicznych. Ponadto powołana zostanie nieformalna, międzyresortowa grupa robocza ds. wdrażania zrównoważonych zamówień publicznych (uwzględniających aspekty środowiskowe oraz społeczne) z udziałem przedstawicieli innych resortów i instytucji zaangażowanych w realizację Planu (m.in. MG, MI, MŚ, MPIPS, PCBC). Spotkania grupy będą odbywały się raz na kwartał.